

DUTCH BIRDING

jaargang 7

nummer 2

1985

dutch birding

redactieadres

Dutch Birding, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam (020-235049)

redactie

Arnoud van den Berg, Kees Hazevoet, Andreas Helbig, Edward van IJzendoorn, Dirk Moerbeek, Gerald Oreel & Rombout de Wijs

fotoredactieadres

René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel (010-508879)

fotoredactie

Arie de Knijff, Jan Mulder, Piet Munsterman, René Pop & René van Rossum

grafisch redacteur

Karel Mauer

advertenties

Dirk Moerbeek (02518-57844) & Hans ter Haar (020-924240)

Dutch Birding (driemaandelijks tijdschrift van de Stichting Dutch Birding Association met nummers in maart, juni, september en december) publiceert artikelen en mededelingen over de morfologie en de verspreiding en verplaatsingen van vogels in Nederland en Vlaanderen en elders in het Palearctisch Gebied (en in andere zoögeografische gebieden). Het publiceert ook mededelingen over het gedrag van vogels.

stichting dutch birding association

adres

Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn

bestuur

voorzitter: Edward van IJzendoorn; secretaris: Peter de Knijff; penningmeester: Gerard Steinhaus; overige bestuursleden: Kees Hazevoet & Kees Tiemstra

De prijs van een jaarabonnement op *Dutch Birding* bedraagt minimaal f 27,50 (Nederland) of BF 500 (België en Luxemburg). Abonnees buiten de Benelux betalen minimaal f 35 of een gelijkwaardig bedrag in elke geldsoort tegen de geldende wisselkoers. Het abonnementsgeld kan worden overgemaakt op postrekening 41 48 343 ten name van de Stichting Dutch Birding Association (Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn) of op bankrekening 54 93 32 065 van de ABN Bank (Amsterdam) ten name van de Stichting Dutch Birding Association of op bankrekening 59 27 0888 van de National Westminster Bank (25 Square Market, Dover, Kent CT16 1NQ, UK) ten name van Anton van IJzendoorn.

Inlichtingen, abonnementen, adreswijzigingen, klachten en dergelijke: Peter de Knijff, Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn (01720-92186).

Copyright Stichting Dutch Birding Association 1985. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2828.

Drukkerij Rob Stolk, Gerard Doustraat 16, 1072 VP Amsterdam

WESTERN BIRDS

A quarterly journal of field ornithology for active birders and professional ornithologists

- Bird identification articles written by experts and rigorously reviewed by editorial board
- Generously illustrated by leading amateur and professional artists and photographers
- Articles and photographs documenting rarities and range extensions
- Studies of bird distribution, abundance, behavior, migration and ecology

WESTERN BIRDS also announces:

- WFO sponsored pelagic trips
- Annual conventions including field trips and bird identification presentations

To become a WFO member and receive WESTERN BIRDS send \$14.00 (\$17.00 outside U.S.) annual dues payable to Western Field Ornithologists-D, c/o Garth Alton, 17 Camino Lenada, Orinda, CA 94563, U.S.A.

EUROPEAN BIRD NAMES

Roland Sandberg

Hippolais polyglotta
S. Polyglottisangere
DK. Spottesang
S. Spottesang
St. Lappspott
Gib. M. Korbler
O. Korbler
F. Hippolais polyglotta
Zareno co. polyglotta
St. Orpheusspott

EUROPEAN BIRD NAMES

in ten languages

Pocket size. 131 pp.

Names of 653 species. The first part of the book gives the names in systematic, the second part the names in alphabetical order. Apart from the birds' scientific names those in the following languages are given: Swedish, Danish, Norwegian, Finnish, English, German, French, Spanish and Dutch.

Price 60 Sw.Cr. (incl. postage & handling).

Orders to: ANSER, Ecology Building, S-223 62 Lund, Sweden.

Please enclose a cheque with Your order.

Gaat u "vogelen" op Terschelling, Galápagos of Spitsbergen? Uw komplette buitenuitrusting en deskundige adviezen vindt u bij:

 BEVER MENTORA ZWERFSPOORT

Enorme sortering lichtgewicht tenten, 130 rugzakmodellen, slaapzakken van hoge donskwaliteit of synth., alle buitenkleding, fototassen, fietstassen, landkaarten, reisgidsen

Kortom.... een bezoek aan Bever loont altijd de moeite!

DEN HAAG Calandplein 4

070-883700 (Bus 18 van HS/CS)

ROTTERDAM Oudedijk 243

010-520468 (Tram 7 van CS)

UTRECHT Biltstraat 96

030-716017 (Bus 4 van CS)

 NIEUW ~ ARNHEM

Utrechtsestraat 5

m.i.v. 2 apr. 85

t/b station

Katalogus op aanvraag

NATUUR & BOEK

WAT VLIEGT DAAR ?

deze vraag stelt elke vogelaar zich herhaaldelijk - en veldgidsen helpen hem aan een antwoord. Maar op den duur is geen vogelaar tevreden met alleen deze vraag.

WAAROM VLIEGT DAT DAAR ?

is een vraag die diepgaander kennis vereist om tot een redelijk antwoord te geraken.

HANDBOOK OF THE BIRDS OF EUROPE, the Middle East and North Africa is een vervolgwerk dat houvast biedt. Teken nu in bij

NATUUR & BOEK

Zojuist verscheen volume IV:

Terns to Woodpeckers £ 60,---

NATUUR & BOEK uw specialist

Bankastraat 10, 2585 EN 's-Gravenhage, telef 070 646277

NEDERLANDSE VOGELS - VOGELGELUIDEN OP CASSETTE

Een unieke serie van 6 kassettes met elk een speelduur van ongeveer 60 minuten: dat is totaal 6 uur vogelgeluiden!

NV 1 - Zangvogels deel 1

NV 2 - Weide-, Water- en Moerasvogels

NV 3 - Vogels van Bos, Heide en Duin

NV 4 - Water- en Wadvogels

NV 5 - Zangvogels deel 2

NV 6 - Bekende en minder bekende vogels

Gemiddeld 36 soorten op een cassette. Op delen 5 & 6 ook vele schaarse en zeldzame soorten. Elke cassette wordt met een tekstboekje geleverd. Een eigen uitgave van Vogelbescherming.

Prijs per cassette f 22,50. Serie van 6 kassettes f 125,—.

Bestelwijze: Maak het bedrag over op giro 1882523 ten name van Vogelbescherming te Zeist, met vermelding welke cassette(s) u wilt ontvangen. De kassettes worden u dan franco toegezonden.

**NEDERLANDSE VERENIGING TOT BESCHERMING VAN VOGELS,
DRIEBERGSEWEG 16C, 3708 JB ZEIST, TELEFOON 03404-25406.**

Ornithologische reis Oost-Turkije

Ankara-Hopa-Brocka, begeleid door C. J. Coldewey, veldornitholoog.
Reisdatum: 7-22 september. Reïssom: f 3.465,—

Deze oostelijk Turkije excursie, opgezet in samenwerking met Cahit Sayil, voert ons langs de volgende plaatsen en gebieden: Ankara - Anatolische beschaving; Hittite Museum - Van meer. langs Iskeles-Ovapinar-Karahan naar Golduzu-Ercis; gelegen aan het Erçek meer op 1720 m. Vervolgens naar Dogubeyazit- met vanuit zuidelijke hellingen zicht op de berg Agri (de hoogste van Turkije 5165 m.); onderweg bezoeken aan Muradiye en Çaldıran met vogelobservaties aan de rivieren Deliçay en Çaldıran.

Op 2820 m. observaties tussen Kagizman en Sarikamis - schitterende natuurgebieden. Kars-Ardahan hoogvlakte - observaties langs de rivier Arpaçay en 't Çıldır meer. Artvin aan de Çoruh rivier.

Op de splitsing van de rivieren Çoruh en Borçka ligt Yeniyahtali; Hopa gebied één van de hoogtepunten - Roofvogeltrek - drie overnachtingen. Trabzon luchthaven; vlucht Istanbul; afhankelijk van de weersomstandigheden één dag Çamlica heuvels; een dag Europese gedeelte Cekmese resp. Durusu meer en een dag volledig stadsbezoek Istanbul.

Ornithologische excursie's 1986:

17-daagse ornithologische reis Texas, USA (± 175 soorten), begin april 1986. Begeleid door C. J. Coldewey, veldornitholoog, geassisteerd door John Ward, expert in dit specifieke natuurgebied. Richtprijs f 5.500,— p.p.

15-daagse ornithologische reis Israël, roofvogeltrek; Negev; Eilat; Ein Gedi; Ma'agan Michael, begin oktober 1986, begeleid door C. J. Coldewey, veldornitholoog, geassisteerd door Menachem Adar, bekend Israëliësch ornitholoog. Richtprijs f 3650,— p.p.

De ingezonden coupon wordt zorgvuldig bewaard, waarop in oktober dit jaar de uitgebreide brochure U zal worden toegezonden. Dit geldt uitsluitend voor de reizen welke in 1986 plaatsvinden.

Zuid Afrika "de Bloeiende Kaap"

begeleid door Drs. D. Dekker, Adjunct Directeur Bioloog Artis Amsterdam.
Reisdatum: 3 - 24 november
Reïssom: f 8.485,— (volledige verzorging).

Tuinenreis met een kijkje in Engelse Plattelandskeuken

begeleid door Pat v.d. Wall Bake-Thompson, La Cuisine Française Amsterdam.
Arend Jan van der Horst, tuinarchitect Amsterdam.
Reisdatum: 10 - 17 september
Reïssom: f 1.965,— (half pension).

Zeiltocht door de Galapagos Archipel

begeleid door Han Rensenbrink, Hoofd Educatieve dienst Artis en de familie Angermeyer.
Reisdatum: februari 1986
Reïssom: f 9.500,— (volledige verzorging).

Kenya Safari

begeleid door A.J.J.J.M. van Hooff, directeur Burgers Dierenpark Arnhem.
Reisdatum: maart 1986
Reïssom: f 7.757,— richtprijs (volledige verzorging).

STICHTING
avicula

ter bevordering van

**NATUUR
CULTUUR
REIZEN**

Wilt U nadere informatie over deze reizen, zendt dan deze coupon in een ongefrankeerde envelop naar

Holland Travel Service
Antwoordnummer 1153,
3000 WB Rotterdam

Tel. inlichtingen: de Heer R.J.E. Schaab
Telefoon (010) 76 36 00 en 76 30 95.
St. Jobsweg 30, 3024 EJ Rotterdam

Verantwoordelijk voor de uitvoering en organisatie:
Buc. Ar B.V. handelende als Holland Travel Service

Gaarne wens ik informatie over:

Onder leiding van _____

Reis naar: _____

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

ca. 1986/1985

architectura+natura international booksellers

Leliegrecht 44 - 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-23 61 86 - Holland

BINNENKORT VERSCHIJNEN:

Shorebirds: an identification guide to the waders of the world. Hayman, Marchant & Prater. 416 p.
88 kleurplaten. ± f 95

A guide to the birds of Nepal. C & T Inskipp.
360 p. 250 platen ± f 55

The Eagles, Hawks and Falcons of Australië.
David Holland. 224 p.
Geheel in kleur. ± f 140

DIE VOGELWELT

Ornithological Scientific Journal

Papers on population ecology, dispersion, biology of reproduction and feeding, faunistics, distribution, ringing and other items of field ornithology, bird preservation; also observation reports, ecological news, bookreviews, photos.

Highly qualified and recognized experts in their field make up our editorial board. German language articles summarized in English.

Indispensable for serious researchers and ecologists.

Six issues p.a. Subscr. DM 36,- plus postage. Students entitled to 20% rebate on proof of college enrolment.

Enquiries to:

Duncker & Humblot, Publishers
Post Box 410329, D-1000 Berlin 41

Unieke natuurreizen naar IJsland, Jan Mayen en Spitsbergen met het Nederlandse expeditie-schip „Plancius”.

Ornithologische reizen met m.s. Plancius naar de Shetlands, Faroer, IJsland en het Groenlands drijfij.

Bij deze reizen ligt het accent op bezoeken aan zeevogel-broedplaatsen, die zonder schip niet te bereiken zijn.

In het voorjaar bieden kliffen met Jan van Genten, Aalscholvers, meeuwen en alkachtigen een spectaculair schouwspel. Het voorjaar is tevens de tijd waarin arctische vogels naar hun broedgebieden in het noorden trekken. Op deze reizen kunnen dan ook alle Jager-soorten waargenomen worden.

Op grotere eilanden wordt uitvoerig aandacht besteed aan steltlopers van heide en moeras en aan de duikers, eenden, ganzen en zwanen bij de meertjes. Tijdens de vaart zijn ontmoetingen met zeehonden en walvissen te verwachten. De reizen worden geleid door een ornitholoog en een geoloog.

Het programma van deze natuurreizen is tot stand gekomen in nauw overleg met de bioloog Ko de Korte.

Reis VI - van 8 t/m 23 augustus - f 4.975,- p.p.

Per vliegtuig naar Longyearbyen - dagexcursies naar o.a. Kapp Lee, Diskobukta, Andréetangen, etc. - per vliegtuig terug naar Amsterdam.

Reis VII - van 26 augustus t/m 10 september - f 4.480,- p.p.

Per vliegtuig naar Longyearbyen - op vaartrekket o.a. bezoek aan Hornsund, Negribreen, Hopen-Eiland; Bereneiland. Per vliegtuig van Tromsø naar Amsterdam.

Reis VIII - van 10 t/m 24 september - f 2.960,- p.p.

Per vliegtuig naar Tromsø en per schip terug naar IJmuiden. Op vaartrekket o.a. bezoek aan Tranoy, Mainland, Moussa, Fair Isle, Aberdeen.

Inlichtingen en boekingen:
bij uw reisbureau of bij
Scandinavian Arctic Sunway
Saxen Weimarlaan 58
1075 CE Amsterdam
Tel. (020) 76 90 11

SCANDINAVIAN ARCTIC
sunway
als geen ander Museum Scandinavië

Vogeltopografie

Dirk J Moerbeek, Edward J van IJendoorn & Gerald J Oreef

Nauwkeurige waarnemingen aan verenkleed en naakte delen van vogels zijn essentieel voor het oplossen van problemen bij soortsherkenning en geslachts- en leeftijdsbepaling. Een vogelaar kan tot een dergelijke nauwkeurige waarneming komen door het opstellen van een gedetailleerde beschrijving. Een van de belangrijkste vereisten voor het maken van zo'n beschrijving is een gedegen kennis van de topografie van het verenkleed en naakte delen van een vogel.

Iemand die zijn kennis over de vogeltopografie wil vergroten, merkt dat de veldgidsen hem niet veel verder helpen. De topografische figuren zijn zonder uitzondering onvolledig. Daarnaast worden benamingen vaak inconsequent of verkeerd gebruikt, hetgeen leidt tot communicatieproblemen en begripsverwarring. Standaardisatie van topografische benamingen neemt deze verwarring weg.

Vanuit deze achtergrond wil *Dutch Birding* met dit artikel vogelaars bekend maken met de vogeltopografie en een standaardisatie invoeren van de belangrijkste benamingen. De terminologie zal in het vervolg in dit tijdschrift worden aangehouden. De redactie van *Dutch Birding* hoopt dat de terminologie door vele vogelaars zal worden gebruikt en dat het artikel een aanmoediging zal zijn tot het maken van gedetailleerde beschrijvingen om te komen tot nauwkeurige waarnemingen.

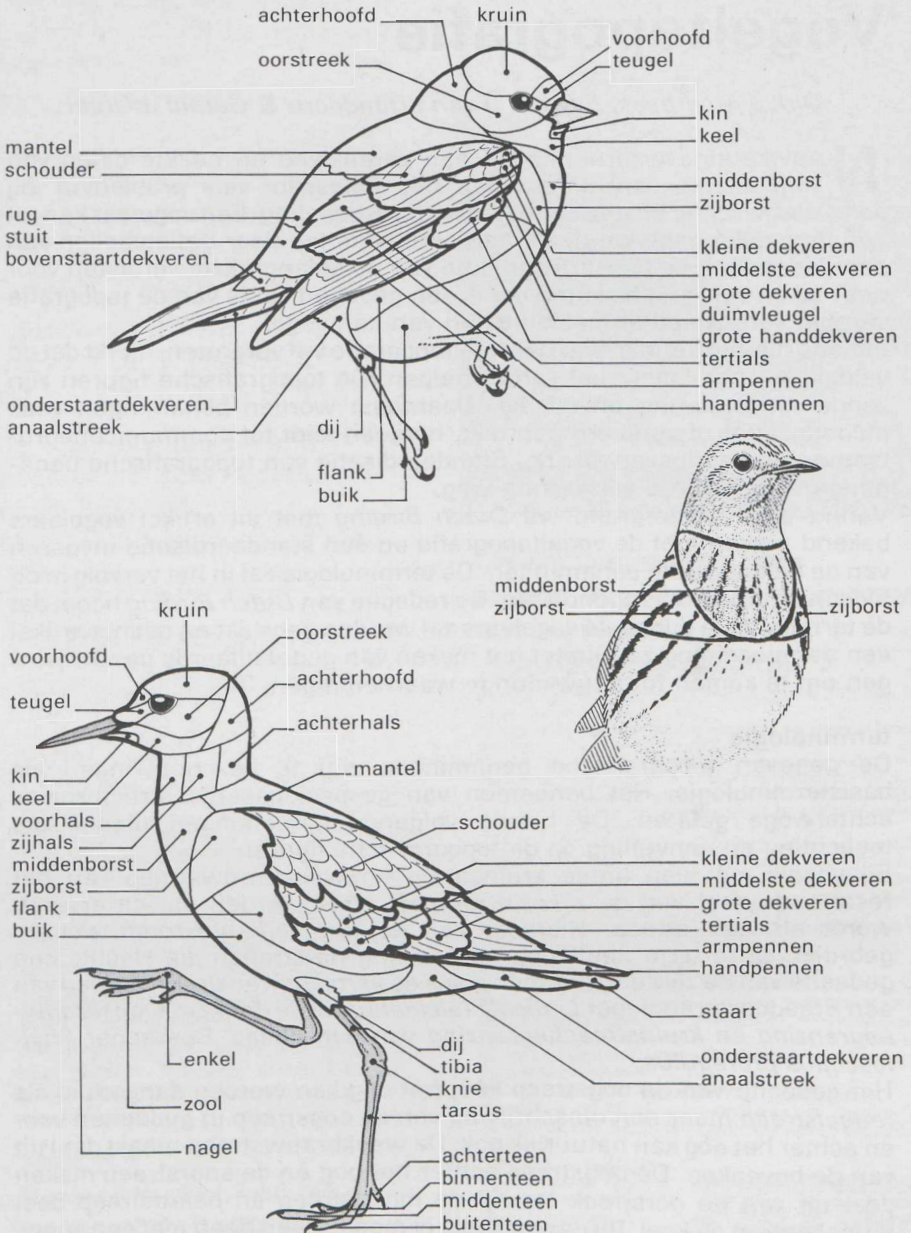
terminologie

De gegeven topografische benamingen zijn te beschouwen als basisterminologie. Het benoemen van gespecialiseerde structuren is achterwege gelaten. De hierna volgende opmerkingen dienen als toelichting en aanvulling op de topografische figuren.

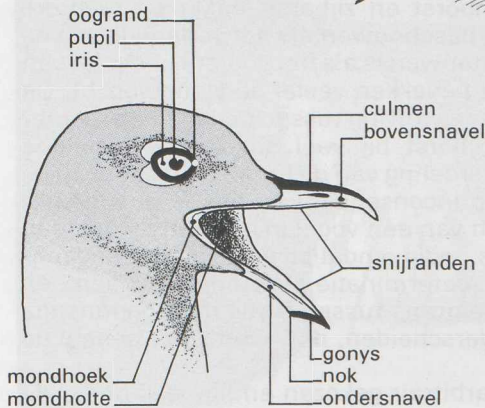
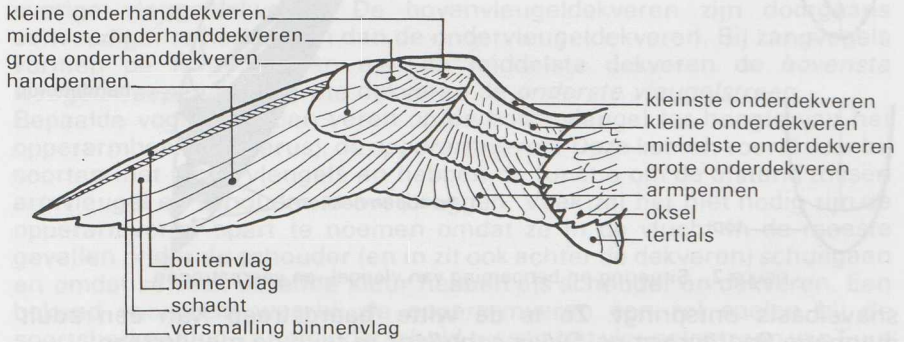
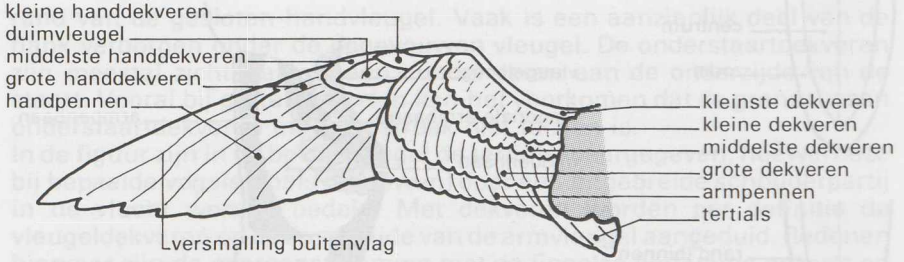
Bij vogels met een brede kruinstreep en wenkbrouwstreep kan het resterende deel van de *zijkruin* dermate smal worden dat dit ervaren wordt als een streep. Hiervoor kan de term *zijkruinstreep* worden gebruikt. Deze term heeft geen betrekking op strepen die slechts een gedeelte van de zijkruin innemen zoals de *vertakte wenkbrouwstreep* van een Breedbekstrandloper *Limicola falcinellus*, of de donkere *wenkbrouwbegrenzing* en *kruinstreepbegrenzing* van een Pallas' Boszanger *Phylloscopus proregulus*.

Het gedeelte van de oogstreep vóór het oog kan worden aangeduid als *teugelstreep* maar een omschrijving van de oogstreep in gedeelten voor en achter het oog kan natuurlijk ook. De wenkbrouwstreep maakt deel uit van de bovenkop. De oogstreep achter het oog en de snorstreep maken deel uit van de oorstreek terwijl de mondstreep en baardstreep deel uitmaken van de keel. Bij onzekerheid of men te doen heeft met een snor-, mond- of baardstreep is het van belang te letten waar de streep bij de

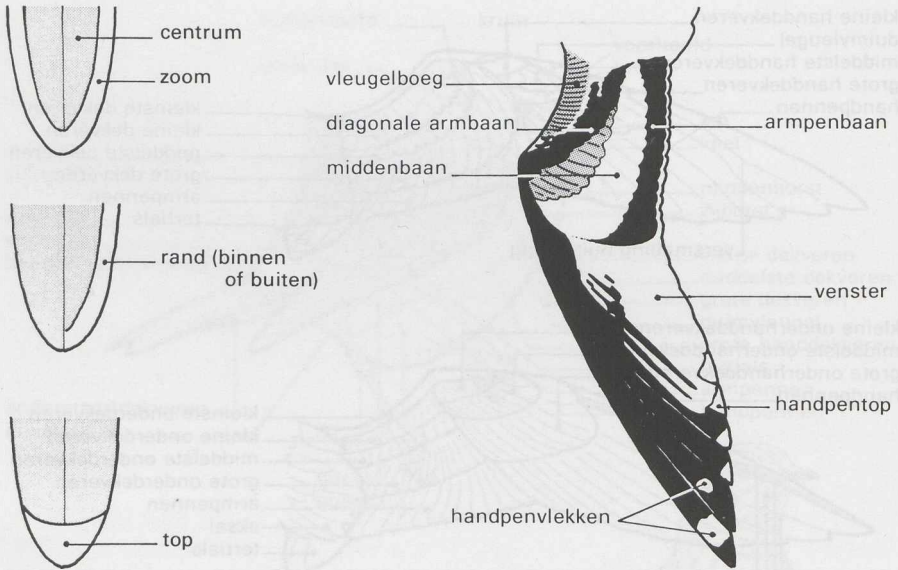
Vogeltopografie

FIGUUR 1 Situering en benoeming van veerpartijen en naakte delen.

Vogeltopografie

FIGUUR 2 Situering en benoeming van vleugel- en veerpatronen.

snavelbasis ontspringt. Zo is de witte 'baardstreep' van een adult mannetje Baardgrasmus *Sylvia cantillans* in feite de mondstreep.

Er is een wezenlijk verschil tussen oogrand en oogring. De oogring bestaat uit veren, de oogrand behoort tot de naakte delen. Zo heeft een adulte Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus* een rode oogrand. Een adulte Zwartkopmeeuw *L. melanocephalus* in zomerkleed heeft een rode oogrand met daaromheen een (onderbroken) witte oogring.

De grenzen tussen rug, stuit en bovenstaartdekveren zijn arbitrair gekozen. De bovenstaartdekveren bestaan uit één tot drie rijen veren. De borst is onderverdeeld in middenborst en zijborst (linker en rechter). Morfologisch is de middenborst te beschouwen als het verlengde van de voorhals terwijl de zijborst te beschouwen is als het voorste gedeelte van de flank. De veren van de zijborst bedekken veelal de vleugelbocht. De middenborst is vaak zichtbaar als een wulving tussen de linker en rechter zijborst. Ook zijn midden- en zijborst bij veel soorten verschillend getekend of gekleurd. Deze onderverdeling van de borst, gebaseerd op de morfologie, vermindert de kans op inconsequent of verkeerd woordgebruik en versoepelt het beschrijven van een vogel in het veld omdat men de veerpartijen snel herkent. Dit is nodig omdat bij veel soorten midden- en zijborst belangrijk zijn bij de determinatie. Vertonen midden- en zijborst geen verschillen, of kan de grens tussen beide door ongunstige omstandigheden niet worden onderscheiden, dan wordt het geheel de borst genoemd.

De grens tussen buik en flank is arbitrair gekozen en ligt vlak onder de

rand van de gesloten handvleugel. Vaak is een aanzienlijk deel van de flank verborgen onder de opgevouwen vleugel. De onderstaartdekveren zijn meestal zichtbaar als één bundel veren aan de onderzijde van de staart. Vooral bij grotere soorten kan het voorkomen dat de grens tussen onderstaartdekveren en anaalstreek niet te zien is.

In de figuur zijn in de bovenvleugel de tertials weergegeven, hoewel deze bij bepaalde vogels (zoals meeuwen) door een uitgebreide schouderpartij in de vlucht worden bedekt. Met dekveren worden per definitie de vleugeldekveren op de bovenzijde van de armvleugel aangeduid. Redenen hiervoor zijn de overeenstemming met de Engelse benaming *coverts* en de mogelijkheid tot een logische opbouw van de naamgeving van de overige vleugeldekveren. De bovenvleugeldekveren zijn doorgaans eenvoudiger te herkennen dan de ondervleugeldekveren. Bij zangvogels vormen de lichte toppen aan de middelste dekveren de *bovenste vleugelstreep*, aan de grote dekveren de *onderste vleugelstreep*.

Bepaalde vogels hebben veren op de bovenvleugel ter hoogte van het opperarmbeen (humerus), de *opperarmveren*. Deze komen vooral voor bij soorten met lange vleugels en hebben de functie om de afstand tussen armvleugel en schouder te overbruggen. Vaak zal het niet nodig zijn de opperarmveren apart te noemen omdat ze in de vlucht in de meeste gevallen onder de schouder (en in zit ook achter de dekveren) schuilgaan en omdat ze vaak dezelfde kleur hebben als schouder en dekveren. Een bekend voorbeeld waarbij de opperarmveren een rol spelen bij de soortsherkenning, is het onderscheid tussen het vleugelpatroon van Fuut *Podiceps cristatus* en Roodhalsfuut *P. grisegena*. Bij de Fuut zorgen de witte opperarmveren voor de verbinding tussen de witte vleugelboeg en de witte armpennen, bij de Roodhalsfuut is deze verbinding afwezig omdat de opperarmveren bruin zijn.

22 Fuut *Podiceps cristatus*, opperarmveren, Castricum, Noordholland, januari 1985 (Dirk J Moerbeek).

Vogeltopografie

TABEL 1 Samenstellingen

<i>bovenkop</i>	<i>bovendelen</i>	<i>onderdelen</i>		<i>kop</i>	<i>slagpennen</i>
voorhoofd	mantel	middenborst	} borst	voorhoofd	handpennen
kruin	schouder	zijborst		kruin	armpennen
achterhoofd	rug	flank		achterhoofd	tertials
	stuit	buik		teugel	
	bovenstaart- dekveren	anaalstreek		oorstreek	
		onderstaart- dekveren		kin	
		dij		keel	

Het kan nodig zijn om binnen een veerpartij afzonderlijke veerpatronen te beschrijven. In het geval van de kruin spreekt men dan over *kruinveren*, bij de schouder over *schouderveren*, enzovoort. Meestal zal het nodig zijn bepaalde veerpartijen nader te omschrijven, bijvoorbeeld dat de wenkbrauwstreep lang was en zich achter oog verbreedde. Of dat de baardstreep smal was en de basis van de ondersnavel niet raakte. Bij een onvolwassen meeuw kan het belangrijk zijn aan te geven hoe uitgebreid de donkere buitenhand was. Ook kan het nodig zijn binnen de gegeven veerpartijen een verder onderscheid te maken zoals *voorflank* en *achterflank*.

Kleurpatronen houden zich soms niet aan de grenzen van de in de figuur aangegeven veerpartijen, bijvoorbeeld het koppatroon van de Strandleeuwerik *Eremophila alpestris*, of de 'hangsnor' van het Baardmannetje *Panurus biarmicus*. Het is zaak dergelijke patronen te omschrijven.

topografische variatie

De situering van veerpartijen op het lichaam is bij elke vogel identiek. Wel kunnen omvang en opvallendheid van bepaalde veerpartijen per familie, of zelfs daarbinnen, verschillen, met name de veerpartijen rondom de gesloten vleugel. Het is dan ook belangrijk te weten hoe de vleugel wordt opgevouwen, welke posities de diverse veerpartijen daarbij innemen en welke variatie tussen soorten daarin kan optreden. Deze variatie kan worden geïllustreerd aan de hand van de topografie van een zangvogel, steltloper en eend. Doorgrondt men van deze drie de situering van de veerpartijen rondom de gesloten vleugel, dan kan men van vrijwel elke vogel de topografie herleiden.

Bij een zangvogel in zit zijn vrijwel alle veerpartijen op de bovenvleugel zichtbaar. Slechts de kleine en kleinste dekveren kunnen worden bedekt door schouder- en zijborstveren. Bij piepers, kwikstaarten en sommige leeuweriken zijn de (ongesleten) tertials groot en bedekken grotendeels de hand- en armpennen. De schouders zijn bij kleine zangvogels beperkt van omvang.

Bij een steltloper wordt het zicht op de armpennen meestal geheel ontnomen door de grote dekveren en tertials. De schouders zijn goed ontwikkeld en bedekken per vleugel een variabel aantal rijen kleine en

kleinste dekveren.

Bij een eend wordt de vleugel met uitzondering van de tertials en de toppen van de handpennen meestal bedekt door de schouder-, zijborst- en flankveren.

Vogels kunnen met behulp van spieren de rangschikking van veren enigszins variëren, bijvoorbeeld het 'dik zitten' bij koude of ziekte. Ook rui, sleet en wind kunnen het bekende patroon verstoren. Essentiële veranderingen zijn dit niet en doorgaans blijft de benoeming van veerpartijen in deze situaties mogelijk. Oefening baart kunst, ook in de vogeltopografie. Het bestuderen van goede foto's, dode vogels of vogels in de hand is een goede manier om zich te bekwamen in het benoemen van veerpartijen en om te doorgronden waar iedere veerpartij terecht komt bij het openen en sluiten van de vleugel. Ook de tekeningen van Lars Jonsson lenen zich bij uitstek voor dit doel.

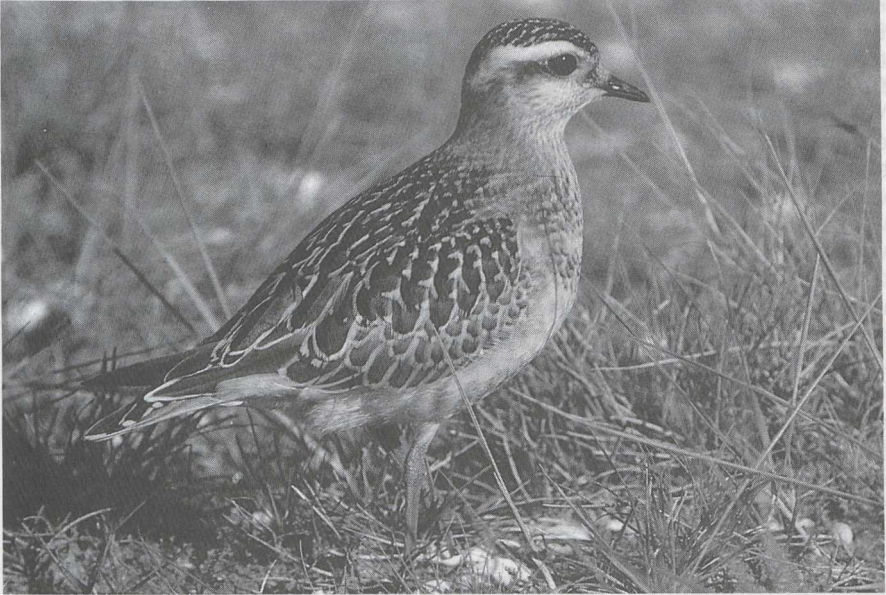
maken van beschrijving

Kennis van de topografie is onontbeerlijk voor het maken van een volledige en duidelijke beschrijving. Het bevordert de volledigheid doordat men kan overzien of alle veerpartijen en naakte delen zijn beschreven. De kans dat bepaalde delen bij een beschrijving worden vergeten, wordt verder verkleind door het aanhouden van een vaste volgorde. De beschrijvingsvolgorde die in *Dutch Birding* wordt aangehouden, is aangegeven in de appendix. Delen die aan beide zijden voorkomen, zoals de zijborst, worden slechts aan één zijde beschreven tenzij bilaterale verschillen nopen tot beschrijving van beide zijden.

Bepaalde veerpartijen of naakte delen kunnen aan het zicht worden onttrokken door de vleugels of door de houding van de vogel. In dergelijke gevallen is het beter te vermelden dat die delen niet konden worden bekeken dan ze in het geheel niet te noemen.

Kennis van de topografie bevordert de duidelijkheid van een beschrijving omdat de standaardisatie van de terminologie inconsequent of verkeerd woordgebruik tegengaat. Iedereen weet waar een ander het over heeft zodat begripsverwarring wordt vermeden. Bovendien vallen vaagheden of dubbelzinnigheden in een beschrijving eerder op bij een gedegen topografische kennis. Zo kan 'wit op de buitenste twee staartpennen' betrekking hebben op de linker en rechter buitenste staartpennen maar ook op de buitenste en daaraan grenzende staartpen aan één zijde. Indien men niet zeker is van het aantal staartpennen met wit, kan de term *staartzijde* (of buitenstaart) worden gebruikt. In het algemeen geldt dat bij onzekerheid over de benoeming van een veerpartij het beter is een omschrijving te geven dan die benoeming door te zetten.

Structurele kenmerken van een vogel, zoals grootte en bouw, vormen naast verenkleed en naakte delen een belangrijk onderdeel van een beschrijving. In tegenstelling tot topografische kenmerken lenen structurele kenmerken zich niet zonder meer voor standaardisatie. Om desondanks tot perceptuele overeenstemming onder vogelaars te komen,

23-24 Morinelleplevier *Charadrius morinellus* in juveniel kleed, Maasvlakte, Zuidholland, september 1982 (*René Pop*). Te zien is welke veerpartijen van de bovenvleugel van een steltloper meestal aan het zicht worden onttrokken bij het opvouwen van de vleugel. Van de handvleugel blijft alleen de vleugelpunt zichtbaar. De armpennen gaan schuil onder de tertials en grote dekveren. Van de grote dekveren zijn een aantal binnenste zichtbaar, de overige verdwijnen onder de middelste dekveren. De kleinste dekveren en een aantal rijen kleine dekveren gaan schuil onder de schouderveren.

verdient het aanbeveling in een beschrijving aan te geven hoe structurele kenmerken zijn bepaald.

Zo kan de grootte van een vogel het beste worden geschat door vergelijking van nabije objecten van bekende grootte zoals bladeren of andere vogels. In het laatste geval moet men bedacht zijn op perspectiefvervorming door optische tele-apparatuur waardoor vogels op de achtergrond groter lijken dan ze in werkelijkheid zijn (Grant 1983, Galton *et al* 1984).

De vorm van het lichaam, met name van de kop en de onderdelen, kan variëren onder invloed van bijvoorbeeld de gemoedstoestand van de vogel of weersgesteldheid. Bij de beschrijving ervan is het belangrijk na te gaan welke vorm de meest kenmerkende is. De lichaamsverhoudingen kunnen het beste worden aangegeven door ze onderling met elkaar te vergelijken. Zo kan de *handpenprojectie* (het gedeelte van de vleugelpunt dat achter de tertials uitsteekt bij een opgevouwen vleugel) worden vergeleken met de lengte van de tertials of met de *staartprojectie* (het gedeelte van de staart dat achter de vleugelpunt uitsteekt). De tarsuslengte kan worden

vergeleken met teenlengte of snavellengte en andersom. De snavellengte kan vergeleken worden met de teugellengte of koplengte. Bij vogels met een afgeronde staart kan de *staartafronding* (afstand tussen de toppen van de langste staartpen en de buitenste, kortste staartpen) worden vergeleken met de handpenprojectie.

Om tot eenduidigheid in kleurperceptie te komen is nauwkeurig woordgebruik vereist. Zo is grijsbruin een andere kleur dan bruingrijs, de eerste is meer bruin dan grijs, de laatste meer grijs dan bruin. Inconsequente kleuraanduidingen in een beschrijving van een individuele vogel komen vaak voor. Zo kan het voorkomen dat de kruin als donker grijsbruin wordt beschreven, later in de beschrijving wordt gesproken over donker grijsbruine handpennen, terwijl in werkelijkheid de handpennen duidelijk donkerder waren dan de kruin. Van kleuraanduidingen in veldgidsen wordt men niet veel wijzer. Zo komt men voor 'roodbruin' de meest uiteenlopende kleurschakeringen tegen. Kleuren als 'buff' en 'izabel' worden te pas en vooral te onpas gebruikt. Indien men deze kleuraanduidingen gebruikt, is het aan te raden tenminste eenmaal aan te geven wat ermee bedoeld wordt.

Om zich te bekwamen in het maken van beschrijvingen hoeft niet te worden gewacht tot men een zeldzaamheid ontdekt. Algemene soorten laten zich immers ook beschrijven. De meest gebruikelijke manier is het maken van aantekeningen in een notitieboekje. Door het maken van een schets, hoe gebrekkig ook, dwingt de waarnemer zich beter op de vogel te concentreren. Het inspreken van een beschrijving op geluidscassette stelt

Vogeltopografie

de waarnemer in staat zich onafgebroken op de vogel te concentreren maar men heeft niet direct overzicht op de volledigheid van de beschrijving.

nauwkeurig waarnemen

Een waarnemer kan door het maken van een gedetailleerde beschrijving zichzelf dwingen tot een nauwkeurige en geconcentreerde waarneming. Deze nauwkeurigheid is gewenst omdat oplossingen van problemen bij soortsherkenning en geslachts- en leeftijdsbepalingen tegenwoordig vaak moeten worden gezocht in minuscule details waarbij het belangrijk is te weten waar men naar kijkt en waar men naar moet kijken.

De voordelen van deze manier van 'analytisch' waarnemen ten opzichte van meer globaal waarnemen zijn velerlei. Het verhoogt de opmerkingsgave van de waarnemer omdat kenmerken van soorten systematischer en daardoor beter kunnen worden onthouden en deze kennis efficiënter in het veld kan worden toegepast. Hierdoor kan de kwaliteit van verzamelde waarnemingsgegevens toenemen door een vollediger soortensamenstelling en omdat gegevens sneller kunnen worden aangevuld met informatie over leeftijd en geslacht. Een ander voordeel is dat de waarnemer in staat is een beschrijving van een vogel te maken die voldoet aan de eisen om derden in staat te stellen de waarneming te verifiëren, hetgeen onontbeerlijk is voor wetenschappelijke doeleinden.

summary

BIRD TOPOGRAPHY Terms for bird topography are given, with an English translation in appendix 1. The English terminology largely follows *British Birds*, with only few modifications. Two of these are that the breast is, whenever possible, subdivided in chest and side of breast, and that wing-feathers on the humerus, present in long-winged birds, are called humerals.

verwijzingen

GALTON, J; DAVENPORT, L J; COLEY, A R 1984. Size-illusion. *Br Birds* 77: 323-325.

GRANT, P J 1983. Size-illusion. *Br Birds* 76: 327-334.

Dirk J Moerbeek, Meidoornlaan 5, 1901 BT Castricum
Edward J van Ijzendoorn, Derde Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam
Gerald J Oreel, Postbus 51273, 1007 EG Amsterdam

APPENDIX 1 Topografische benamingen en hun Engelse vertaling. De benamingen staan per onderdeel zoveel mogelijk gerangschikt in de beschrijvingsvolgorde zoals wordt aangehouden in *Dutch Birding*. *Terms for topography and their Dutch equivalent. Sequence of terms is as much as possible identical with that used in Dutch Birding.*

VERENKLEED

ALGEMENE VEERPARTIJEN

KOP
voorhoofd
kruin

PLUMAGE

GENERAL FEATHER GROUPS

HEAD
forehead
crown

achterhoofd
teugel
oorstreek
kin
keel

HALS

BOVENDELEN

mantel
schouder
rug
stuit
bovenstaartdekveren

ONDERDELEN

middenborst } borst
zijborst }
flank
buik
anaalstreek
onderstaartdekveren
dij

VLEUGEL

slagpennen
handpennen
armpennen
tertials
grote dekveren
middelste dekveren
kleine dekveren
kleinste dekveren
grote handdekveren
middelste handdekveren
kleine handdekveren
duimvleugel
oksel
grote onderdekveren
middelste onderdekveren
kleine onderdekveren
kleinste onderdekveren
grote onderhanddekveren
middelste onderhanddekkerer
kleine onderhanddekveren

STAART

staartpennen

BIJZONDERE VEERPARTIJEN

(soms aanwezig)

kruinstreep
wenkbrauwstreep
oogstreep
oogring

nape
lore
ear-coverts
chin
throat

NECK

UPPERPARTS

mantle
scapulars
back
rump
uppertail-coverts

UNDERPARTS

chest
side of breast } breast
flank
belly
vent
undertail-coverts
thigh

WING

remiges
primaries
secondaries
tertials
greater coverts
median coverts
lesser coverts
marginal coverts
greater primary coverts
median primary coverts
lesser primary coverts
alula
axillaries
greater underwing-coverts
median underwing-coverts
lesser underwing-coverts
marginal underwing-coverts
greater under primary coverts
median under primary coverts
lesser under primary coverts

TAIL

rectrices

SPECIAL PLUMAGE SECTIONS

(sometimes present)

crown-stripe
supercilium
eye-stripe
eye-ring

snorstreep
mondstreep
baardstreep
armpenbaan
middenbaan
diagonale armbaan
onderste vleugelstreep
bovenste vleugelstreep

NAAKTE DELEN

pupil
iris
oogrand
bovensnavel
ondersnavel
culmen
snavelnagel
gonys
nok
snijrand
mondhoek
mondholte
tibia
knie
tarsus
enkel
binnenteen
middenteen
buitenteen
achtereen
zool
nagel

ALLERLEI

handvleugel
armvleugel
handpenprojectie
vleugelpunt
vleugelbocht
vleugelvoorrand
vleugelachtterrand
spiegel
schacht
buitenvlag
binnenvlag
versmalling buitenvlag
versmalling binnenvlag
venster
handpenvlek
rand
zoom
veertop
schachtstreep
staartafronding
staartprojectie

moustachial stripe
sub-moustachial stripe
malar stripe
secondary bar
midwing panel
carpal bar
lower wing-bar
upper wing-bar

BARE PARTS

pupil
iris
orbital ring
upper mandible
lower mandible
culmen
nail of bill
gonys
gonydeal angle
cutting edge
gape
mouth
tibia
knee
tarsus
ankle
inner toe
middle toe
outer toe
hind toe
sole
claw

MISCELLANEOUS

outer wing
inner wing
primary projection
wing-tip
carpal joint
leading edge
trailing edge
speculum
shaft
outer web
inner web
emargination
notch
window
mirror
fringe
edge
feather-tip
shaft-streak
tail graduation
tail projection

Divers in winter

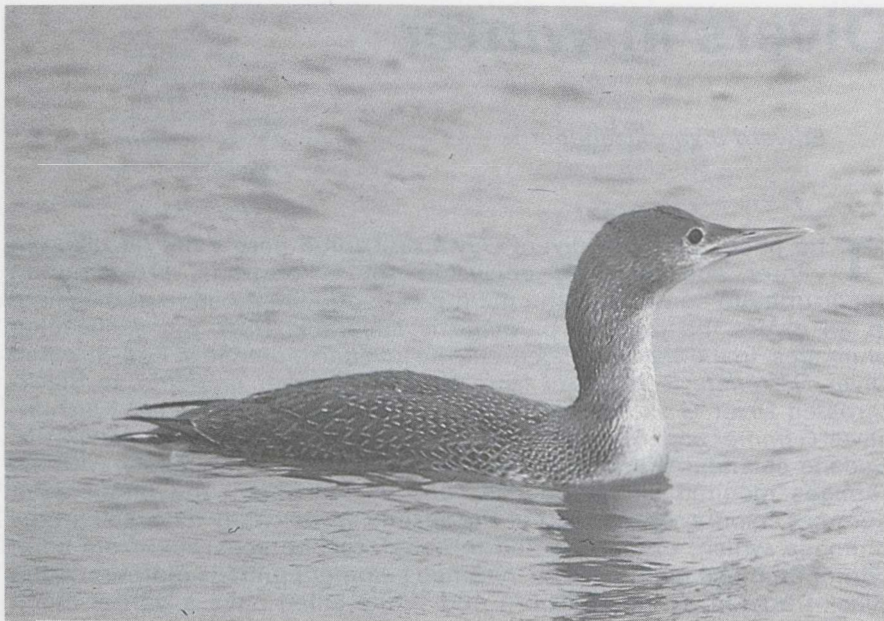
Edward J van IJzendoorn

The photographs of divers *Gavia* presented here were all taken in winter and form an enjoyable set of portraits, providing an opportunity to summarize the main points on identification and ageing. In all divers the juvenile plumage is separable from the succeeding plumages. In the western Palearctic the juvenile plumage of Red-throated Diver *G stellata* is replaced from about December onwards, in Black-throated Diver *G arctica* from January onwards and in Great Northern Diver *G immer* and White-billed Diver *G adamsii* from February onwards. Second-calendar year divers are moulting almost continuously, with the remiges moulted simultaneously, and do not obtain the bright adult summer colours. At the start of the second winter, they have acquired a plumage which, except for Red-throated, can be separated from adult winter plumage by the adults' retained summer plumage feathers. Adult Black-throated, Great Northern and White-billed have a partial moult from summer to winter plumage with remiges and coverts retained. With the complete moult in spring, third-calendar year birds become indistinguishable from adults. Adult Red-throated has a complete moult in autumn and a partial one in spring (Cramp & Simmons 1977).

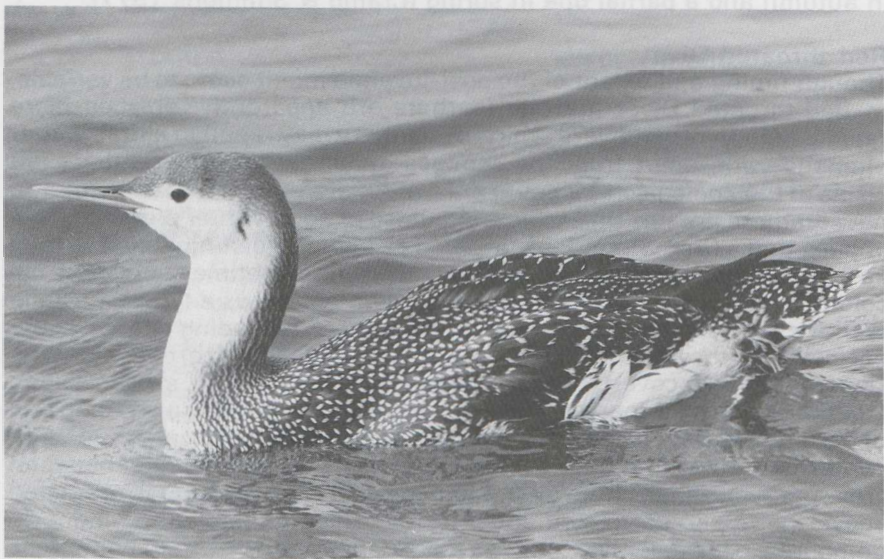
Red-throated Diver

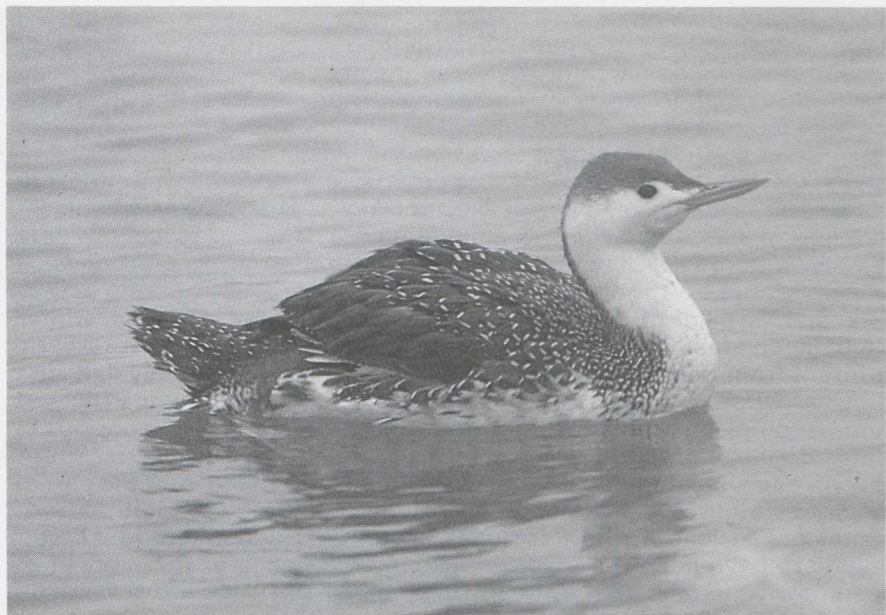
Though timing and extent of the post-juvenile moult seem to be variable, in Red-throated Diver juvenile feathers are apparently replaced more rapidly than in other divers which by January may result in a first-winter plumage with, apart from the remiges, only few juvenile feathers left (skins at the Zoölogisch Museum ZMA at Amsterdam, Noordholland). The new feathers are not separable from those of adult winter plumage. This implies that a first-winter Red-throated can only be distinguished as long as juvenile feathers can be detected. Although sometimes suggested, bill colour does not seem to be diagnostic. Plate 25 shows a typical juvenile with the greyish colour of crown and hindneck extending diffusely onto ear-coverts, throat and side of neck and leaving a narrow eye-ring. Upperparts and coverts show whitish, not very bright stripes which together suggest V-marks. These markings are very diffuse on rump and uppertail-coverts. The plumage shown in plate 26 is typical for an adult winter bird. Head and neck have a more clear-cut demarcation between grey and white than in juvenile plumage and the grey area is restricted above the eye to the crown and a narrow ridge on nape and hindneck. Compared to the juvenile, there is a more dense pattern of pure white, less

Divers in winter

25 Red-throated Diver *Gavia stellata* in juvenile plumage, IJmuiden, Noordholland, February 1979 (*Piet Munsterman*). **26** Red-throated Diver in adult winter plumage, IJmuiden, Noordholland, February 1982 (*Jan van Laar*).

27 Red-throated Diver *Gavia stellata* in adult winter plumage, Lauwersoog, Groningen, December 1984 (Piet Munsterman).

elongated spots and streaks all over the upperparts and coverts. The rectrices are tipped with white; in juvenile plumage, these have dusky tips. It could be argued that the bird is in first-winter plumage. However, this seems rather unlikely. The photograph allows close inspection of the plumage and shows no trace of juvenile feathers, not even on coverts or tail. There is some variation in adult winter plumage which may have a larger amount of grey on head and neck and fewer markings on upperparts and coverts. The bird shown in plate 27 seems to be in adult winter plumage, with hardly any markings on the coverts.

Note that it is not so much the actual shape of the bill which produces the characteristic uptilted effect but this mainly reflects the position in which it is held.

other divers

In Black-throated, Great Northern and White-billed Diver the post-juvenile moult seems to take place more gradually than in Red-throated. Second-calendar year birds in the Netherlands in March still look mainly juvenile, only showing some loss of feathers on the upperparts. This means that, at least in the Netherlands, it is not feasible to distinguish a first-winter plumage in these three species and the plumage moulted into from juvenile plumage is perhaps best regarded as immature plumage.

Black-throated Diver

Black-throated Diver in winter basically has a smart looking, clean-cut appearance. The demarcation between the grey and white parts of head and neck is emphasized by the darkening towards the lores and alongside the neck (but not obvious from all angles) and lack of a white eye-ring. The dark part of the neck slightly points into the side of the throat. The white flanks are neatly cut from the upperparts and folded wings and are unmarked; other divers have streaked and mottled flanks. Juvenile Black-throated (plates 28-29) shows usually quite distinct neat rows of pale crescents across the upperparts and coverts formed by the pale round tips to the feathers. The shade of grey on crown, nape and hindneck is not very dark and is paler than on the upperparts. However, in adult winter plumage (plates 30-31) nape and hindneck are quite dark. Clearly different from juvenile plumage, the upperparts appear mainly dark and show a pattern of inconspicuous dull blocks and a few white-blocked summer plumage scapulars. Just discernable in plate 30 — but obvious in plate 31 — is a group of conspicuous white spots on the coverts. These coverts have been retained from adult summer plumage after the partial moult to winter plumage and indicate that the bird is not in its second-winter but at least in its third. It is uncertain whether the few bright scapulars have been retained from summer plumage or that they have been newly moulted. (Bauer & Glutz von Blotzheim 1966 are at variance with Cramp & Simmons in this respect.)

28 Black-throated Diver' *Gavia arctica* in juvenile plumage, De Zilk, Zuidholland, December 1984 (*Arie de Knijff*).

29 Black-throated Divers *Gavia arctica* in juvenile plumage, De Zilk, Zuidholland, December 1984 (*Arie de Knijff*).

30-31 Black-throated Diver *Gavia arctica* in adult winter plumage with a few summer plumage feathers, IJmuiden, Noordholland, January 1985 (*Piet Munsterman*).

Divers in winter

32 Great Northern Diver *Gavia immer* in juvenile plumage, Maasvlakte, Zuidholland, January 1985 (*René Pop*). **33** Great Northern Diver in juvenile plumage, IJmuiden, Noordholland, January 1985 (*E H Ettema*).

Great Northern Diver

Great Northern Diver usually looks obviously larger than Red-throated and Black-throated but this may not always be the case and some Black-throateds can be surprisingly large. In a typical Great Northern, bill and head look very strong and massive on a short thick neck. The forehead usually shows a clear angle, depending on the bird's 'mood' or activity, ie not in periods of active diving. Upperhead and hindneck are dark brownish and irregularly separated from the white throat and foreneck. A white eye-ring is usually obvious and the dark part of the lower neck extends forward, forming a half collar. In juvenile plumage (plates 32-33), upperparts and coverts have rows of pale crescents, not necessarily more conspicuous than in Black-throated. The adult winter bird in plate 34 shows, as in Black-throated, a pattern of inconspicuous blocks on the upperparts with some remnants or newly grown feathers of adult summer plumage.

- 34 Great Northern Diver *Gavia immer* in adult winter plumage with a few summer plumage feathers, Lauwersoog, Groningen, February 1981 (*E H Ettema*).

Divers in winter

White-billed Diver

In identifying White-billed Diver, the bill is of course an important feature. With its creamy colour, more yellowish towards the tip, and culmen pale at least half-way from the tip, the bill clearly differs from the cold pale bluish-grey bill with completely dark culmen of Great Northern. The bill has a straight or very slightly downcurved culmen and usually an obvious gonydeal angle. Great Northern may sometimes show an almost similar bill shape. The uptilted position in which it is often held, strongly contributes to the typical silhouette with 'upturned' bill. White-billed usually shows a bumpy forehead like Great Northern. In White-billed, the various tones of head and neck are more brownish than in other divers and lack clear demarcations. The side of head and neck are mainly rather pale, with a darker 'auricular' spot on the ear-coverts. At the base of the neck, the dark hindneck extends well forward and, merging into white, produces an almost complete collar. In juvenile plumage (plate 35), head and neck are paler than in the adults shown in plates 36-38 and the eye, largely surrounded with white, stands out as a dark button on the head. The upperparts and coverts of the juvenile show rows of pale crescents, more conspicuously than in Black-throated or Great Northern. In adult winter plumage, the upperparts have inconspicuous dull blocks, similar to those of Black-throated and Great Northern. The bird in plates 37-38 has a lot of adult summer plumage feathers on upperparts and coverts and

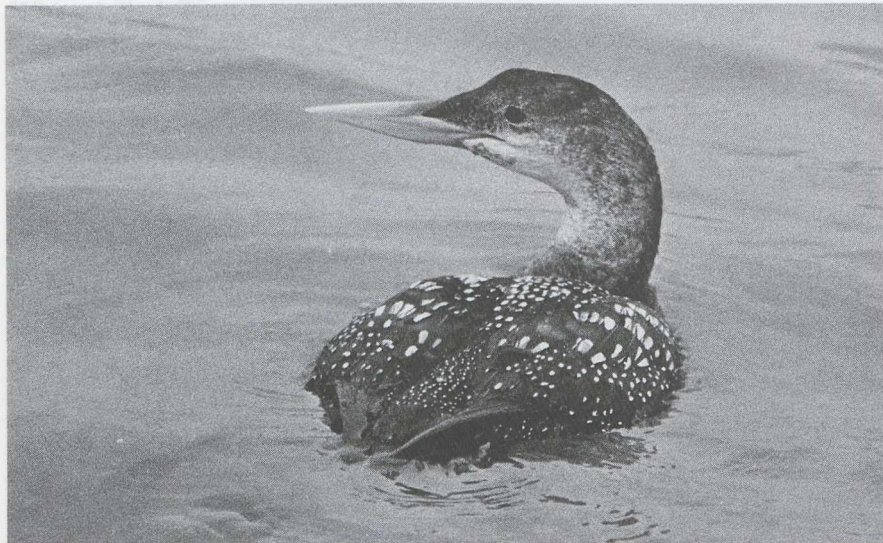
35 White-billed Diver *Gavia adamsii* in juvenile plumage, IJmuiden, Noordholland, February 1979 (René Stet).

36 White-billed Diver *Gavia adamsii* in adult winter plumage with a few summer plumage feathers, Hartlepool, Cleveland, England, February 1981 (*Graham Catley*). **37** White-billed Diver, adult with mixed summer and winter plumage feathers, Scheveningen, Zuidholland, December 1984 (*René Pop*).

38 White-billed Diver *Gavia adamsii*, adult with mixed summer and winter plumage feathers, Scheveningen, Zuidholland, December 1984 (*Arie de Knijff*).

some on the throat. It is not certain whether those on throat and upperparts are retained from the previous summer or are newly moulted. Probably, the first is the more likely. Also, the light coloured shafts, characteristic of White-billed, are shown.

acknowledgements

I am grateful to Jan Wattel at the ZMA for his assistance; and to Graham Catley, E H Ettema, Arie de Knijff, Jan van Laar, Piet Munsterman, René Pop and René Stet for providing photographs.

samenvatting

DUIKERS IN WINTER Aan de hand van foto's van de auteur de belangrijkste kenmerken samen voor herkenning en leeftijdsbepaling van duikers *Gavia* in de winter. De Roodkeelduiker *G stellata* neemt in een aantal opzichten een uitzonderingspositie in, onder andere omdat deze reeds in januari het juveniele kleed grotendeels kan hebben geruid en dan vrijwel niet meer van het adulte winterkleed te onderscheiden is. De andere drie duikers behouden hun juveniele kleed uiterlijk tot in maart en kunnen ook in hun tweede winter nog van adulte vogels worden onderscheiden.

references

- BAUER, K M & GLUTZ VON BLOTZHEIM, U N 1966. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 1. Frankfurt am Main.
- CRAMP, S & SIMMONS, K E L 1977. *The birds of the western Palearctic* 1. Oxford, London & New York.

Edward J van IJzendoorn, Derde Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam

Woestijnplevier op Terschelling in augustus 1984

Frank Ellenbroek & Hans Schekkerman

In de namiddag van 18 augustus 1984 voerden Frank Ellenbroek en Erik van Winden op de oostpunt van de Boschplaat, Terschelling Fr, een wadvogeltelling uit. In een groep overtijende Bontbekplevieren *Charadrius hiaticula* ontdekte FE een van hem afgewende plevier die duidelijk groter was en lichtere bovendelen had dan de Bontbekplevieren. Toen de vogel zich omdraaide en een vaal steenrode borstrand zichtbaar werd, was direct duidelijk dat dit niet een van de regelmatig in Nederland voorkomende plevieren kon zijn. Gedurende ongeveer een kwartier kon op korte afstand een globale beschrijving van de rustende vogel worden gemaakt. Hierna vloog hij samen met de Bontbekken op en verdween in een massa van 1000-en Bonte Strandlopers *Calidris alpina* die boven het droogvallende wad rondvlogen. De waargenomen kenmerken lieten twee mogelijkheden open. Een zwart 'masker', gecombineerd met licht zandkleurige bovendelen en een smalle, vaal steenrode borstband, paste alleen op Mongoolse Plevier *C mongolus* of Woestijnplevier *C leschenaultii*. Op grond van andere kenmerken werd de vogel gedetermineerd als Woestijnplevier in adult zomerkleed.

De Woestijnplevier werd de volgende morgen bij laagwater enkele kilometers westelijker teruggevonden door FE, Bennie Gaxiola, Hans Schekkerman en EvW. De vogel kon ruim een uur worden bekeken en uitgebreid beschreven terwijl hij tussen Bontbekplevieren langs een wadgeul foerageerde. De dagen daarna bleek de plevier een vast getijderitme te hebben ontwikkeld waarbij hij steeds kwam overtijden op de plaats waar hij ontdekt was. De Woestijnplevier werd voor het laatst gezien op 27 augustus toen hij in een grote groep Bonte Strandlopers verdween.

beschrijving

GROOTTE & BOUW Grote plevier, in directe vergelijking ongeveer anderhalf maal groter dan Bontbekplevier. Wanneer niet actief foeragerend, houding schuin opgericht, meer rechtop dan Bontbekplevier. Zwaar gebouwd met grote afgeplatte kop, vrij bolle mantel en rug, forse snavel met vrij hoge

basis en duidelijk zichtbare gonys waarvan lengte gelijk aan of iets groter dan afstand snavelbasis tot achterrand oog. Lange poten, in vlucht iets voorbij staart uitstekend. Tertiairs zeer lang en handpennen vrijwel geheel bedekkend. In vlucht opvallend lange smalle vleugels waardoor vlieg-

Woestijnplevier op Terschelling in augustus 1984

39-41 Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii*, mannetje in adult zomerkleed, Terschelling, Friesland, augustus 1984 (Edward J van IJzendoorn, René van Rossum).

beeld gelijkend op dat van Zilverplevier *Pluvialis squatarola*.

KOP & HALS Witte plek boven snavel, begrensd door vrij smal zwart bandje over voorhoofd en zwarte teugel en in tweeën gedeeld door verticaal grijs lijntje. Kruijn licht zandkleurig. Brede zwarte plek rond oog en doorlopend over oorstreek. Daarboven vrij brede witte streep, zeer breed lijkend in fel zonlicht; deze strepen aan weerszijden van kop sloten op voor- en achterhoofd aaneen waardoor kruijn in bovenaanzicht geïsoleerde ovale plek vormde. Kin en keel wit. Hals vaal steenrood, naar voren toe verbreedend tot borstband.

BOVENDELEN Mantel, schouder, rug en stuit licht zandkleurig; schouderveren iets donkerder gevlekt, stuit aan weerszijden wit begrensd.

ONDERDELEN Vaal steenrode borstband, in vooraanzicht rechthoekig, aan bovenzijde begrensd door zeer smal donker bandje (alleen op korte afstand zichtbaar), aan onderzijde iets minder scherp afgetekend dan aan bovenzijde; vaal steenrood slechts beperkt doorlopend op flank (alleen zicht-

baar in vlucht). Onderdelen overigens wit. **VLEUGEL** Bovenvleugel vrij licht. Kleur hand- en armpennen niet goed waargenomen. Tertiairs licht zandkleurig met witachtige zomen. Dekveren licht zandkleurig met veel sleet, iets lichter dan bovendelen, vooral in achteraanzicht opvallend. Vleugelboeg grijsbruin, contrasterend met bovendelen en rest dekveren. In vlucht vrij opvallende vleugelstreep, naar binnen toe ver doorlopend op armvleugel, op handvleugel abrupt verbreedend en snel vervaagend, met convexe achterbegrenzing. Ondervleugeldekveren wit.

STAART Staartzijden wit, breder naar basis toe. Smalle witte terminale band. Brede donkerbruine subterminale band. Staartbasis bruingrijs.

NAAKTE DELEN Oog groot, zwart. Snavel zwart met iets lichtere basis ondersnavel (moeilijk zichtbaar). Poot licht groen- of licht geelachtig.

GELUID Roep hoog trillend *prrrt*, iets oplopend in toonhoogte, vrij zacht maar opvallend tussen andere steltlopergeluiden (René Pop *in litt*).

GEDRAG Geassocieerd met Bontbekplevie-

ren, bij laagwater foeragerend op zacht wadgedeelte met veel darmwier, bij hoogwater overtijend in spaarzame zeekraalvegetatie. Foerageerbewegingen bedachtzaam, typisch plevierachtig: stilstaand wadoppervlak afzoekend, dan stukje lopend en pikkend, daarbij door poten zakkend.

Prooien veelal vrij lange zeeduizendpoten *Nereis diversicolor* die met voorzichtige beweging uit grond werden getrokken. Zeer goed en snel lopend. Niet echt schuw; bij nadering zich eerst lopend verwijderend. Zwijgzaam doch op 25 augustus onrustig en veel roepend.

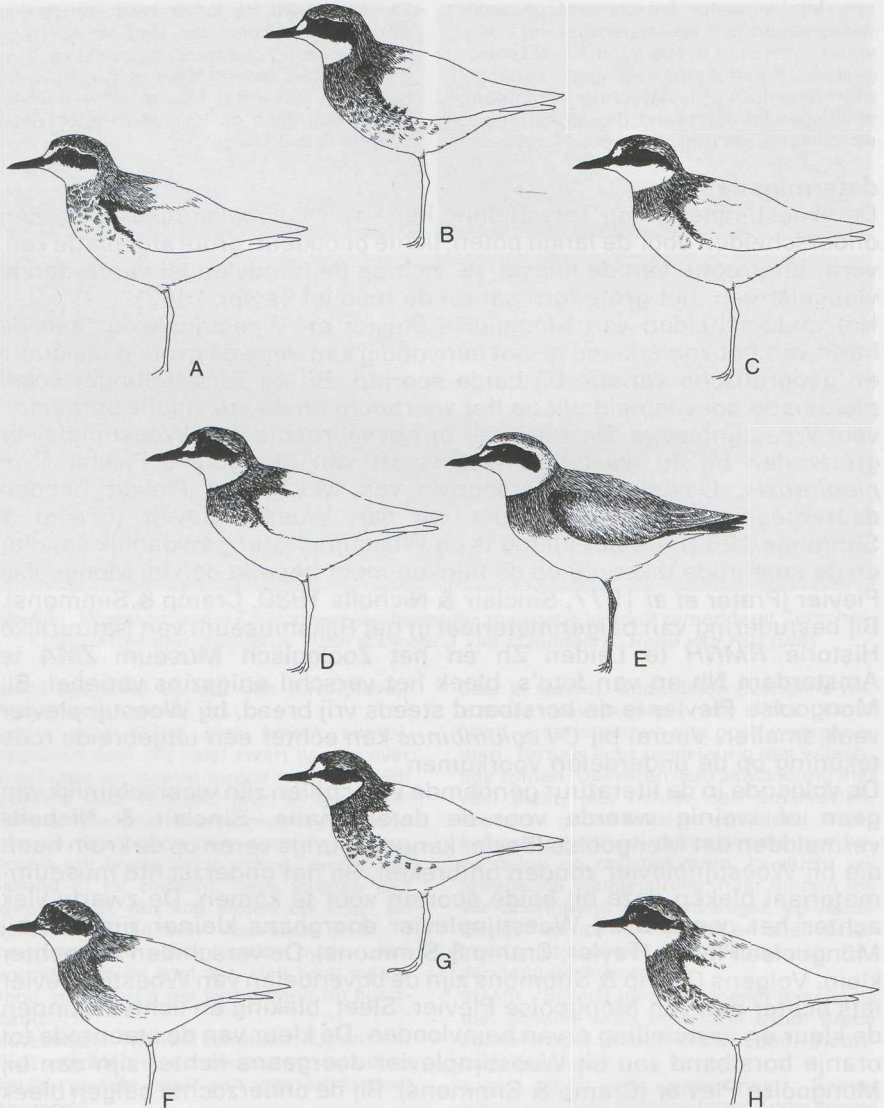
determinatie

De Woestijnplevier op Terschelling kon van Mongoolse Plevier worden onderscheiden door de lange poten, lichte pootkleur, grote afgeplatte kop, vorm en grootte van de snavel, de zich op de handvleugel verbredende vleugelstreep, het grote formaat en de roep (cf Taylor 1982).

Het onderscheiden van Mongoolse Plevier en Woestijnplevier aan de hand van het zomerkleed is niet eenvoudig vanwege de grote individuele en geografische variatie bij beide soorten. Bij de Terschellinger vogel pleitten de hoeveelheid wit op het voorhoofd en de vrij smalle borstband voor Woestijnplevier. De witte vlek op het voorhoofd is bij Woestijnplevier groter dan bij de westelijke ondersoort van Mongoolse Plevier *C m pamirensis*. Oostelijke ondersoorten van Mongoolse Plevier hebben daarentegen nauwelijks minder wit dan Woestijnplevier (Cramp & Simmons 1983). De borstband is bij Woestijnplevier gewoonlijk smaller en de steenrode tekening op de flanken meer beperkt dan bij Mongoolse Plevier (Prater *et al* 1977, Sinclair & Nicholls 1980, Cramp & Simmons). Bij bestudering van balgenmateriaal in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie *RMNH* te Leiden Zh en het Zoölogisch Museum *ZMA* te Amsterdam Nh en van foto's, bleek het verschil enigszins variabel. Bij Mongoolse Plevier is de borstband steeds vrij breed, bij Woestijnplevier vaak smaller. Vooral bij *C l columbinus* kan echter een uitgebreide rode tekening op de onderdelen voorkomen.

De volgende in de literatuur genoemde verschillen zijn waarschijnlijk van geen of weinig waarde voor de determinatie. Sinclair & Nicholls vermeldten dat Mongoolse Plevier kaneelkleurige veren op de kruin heeft die bij Woestijnplevier zouden ontbreken. Bij het onderzochte museummateriaal bleken deze bij beide soorten voor te komen. De zwarte vlek achter het oog zou bij Woestijnplevier doorgaans kleiner zijn dan bij Mongoolse Plevier (Taylor, Cramp & Simmons). De verschillen zijn echter klein. Volgens Cramp & Simmons zijn de bovendelen van Woestijnplevier iets lichter dan van Mongoolse Plevier. Sleet, bleking en lichtval kunnen de kleur en vaststelling ervan beïnvloeden. De kleur van de steenrode tot oranje borstband zou bij Woestijnplevier doorgaans lichter zijn dan bij Mongoolse Plevier (Cramp & Simmons). Bij de onderzochte balgen bleek het kleurverschil variabel en soms niet aanwijsbaar, speciaal bij vergelijking van *C mongolus* met *C l crassirostris* en *C l leschenaultii*. Heinzel *et al* (1973) wekken de indruk dat Mongoolse Plevier door een donkere bovenbegrenzing van de borstband gemakkelijk is te onderscheiden van Woestijnplevier. Deze kan echter bij beide soorten aanwezig zijn of ontbreken.

Woestijnplevier op Terschelling in augustus 1984

FIGUUR 1 Geografische variatie Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii* en Mongoolse Plevier *C. mongolus* (Hans Schekkerman). **A** *C. l. columbinus*, Israël, zonder datum; **B** *C. l. columbinus*, Turkije, mei; **C** *C. l. crassirostris*, zonder plaats en datum; **D** *C. l. leschenaultii*, Indonesië, juni; **E** *C. l. leschenaultii*, Terschelling, Friesland, augustus; **F** *C. m. pamirensis*, China, juni; **G** *C. m. mongolus*, Indonesië, april; **H** *C. m. atrifrons*, Indonesië, juni. B naar foto in Lehmann (1971); E naar veldschets; overigen naar balgen in RMNH en ZMA.

ondersoort

De Woestijnplevier broedt in Centraal-Azië westelijk tot in Turkije, Syrië en Jordanië. Cramp & Simmons onderscheiden drie ondersoorten: van west naar oost *C l columbinus*, *C l crassirostris* en *C l leschenaultii*. *C l columbinus* broedt ten westen van de Kaspische Zee en overwintert in het Rode Zee-gebied; *C l crassirostris* broedt in het gebied tussen de Kaspische Zee en oostelijk Kazachstan en overwintert aan de Perzische Golf en in oostelijk en zuidelijk Afrika; *C l leschenaultii* broedt in Mongolië en overwintert in het zuidoosten van Azië, Indonesië en Australië (*C S Roselaar pers med*).

C l columbinus heeft de minst zware snavel, met weinig opvallende nagel en vrijwel rechte gonys. De snavel van de twee andere ondersoorten is zwaarder, met meer opvallende gekromde snavel, gehoekte gonys en een hogere basis. In zomerkleed vertoont *C l columbinus* vaak veel rood op de bovendelen. De bovendelen vertonen bij *C l leschenaultii* gewoonlijk nauwelijks rood, bij *C l crassirostris* matig tot veel. Een donkere bovenbegrenzing van de borstband komt bij *C l columbinus* sporadisch voor, bij de twee andere ondersoorten vaker. De borstband bij *C l columbinus* heeft doorgaans een vage onderbegrenzing en kan als een vlekkerige steenrode tekening op de flanken en soms op de buik doorlopen. Bij de meer oostelijke ondersoorten heeft de borstband doorgaans een scherpere onderbegrenzing terwijl het rood op de flanken minder voorkomt.

De subspecifieke identiteit van de Terschellinger Woestijnplevier kon niet met zekerheid worden vastgesteld. De zichtbaar gehoekte gonys, de hoog aandoende snavelbasis, de donkere bovenbegrenzing en vrij scherpe onderbegrenzing van de borstband en de beperktheid van het rood op de flanken wijzen eerder op *C l crassirostris* of *C l leschenaultii* dan op *C l columbinus*.

geslacht en leeftijd

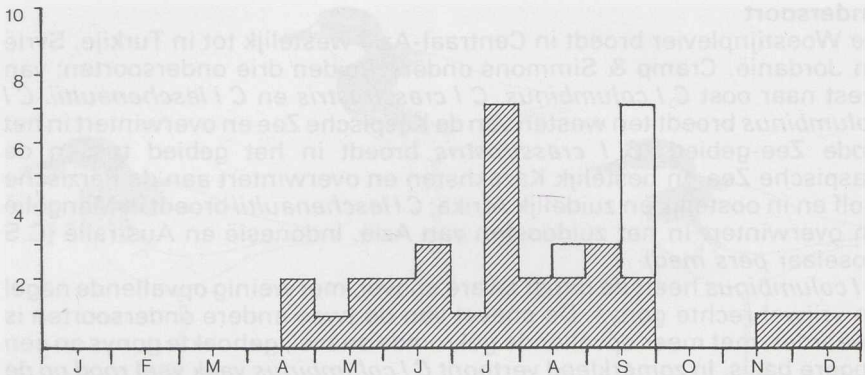
Bij Woestijnplevier in zomerkleed is geslachtsbepaling goed mogelijk. Vrouwtjes lijken veel op vogels in winterkleed of op zeer dof gekleurde mannetjes met gereduceerde gezichtstekening en vaag ontwikkelde borstband. Gezien de duidelijk ontwikkelde tekening was de Terschellinger vogel een mannetje en hoogstwaarschijnlijk in adult zomerkleed. Het eerste zomerkleed lijkt veel op het winterkleed; het tweede zomerkleed is doorgaans te herkennen aan een onvolledige zwarte koptekening (Cramp & Simmons).

voorkomen in Europa

Dit was het tweede geval van de Woestijnplevier in Nederland. Het eerste geval betrof een eerstejaars vogel die op 20 juli 1977 werd gevonden te Ouddorp Zh, en die gezien de snavelvorm en de vroege datum tot *C l columbinus* behoorde (de Heer 1979).

In de periode van 1900 tot en met 1981 zijn minimaal 30 gevallen van de

Woestijnplevier op Terschelling in augustus 1984

FIGUUR 2 Voorkomen per maand van Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii* in Europa, 1900-82 (gevuld: gevallen, n = 30; open: individuen, n = 36).

Woestijnplevier vastgesteld in Europa waarvan 27 na 1950. De piek in het voorkomen ligt in de tweede helft van juli en valt samen met het begin van de wegtrek uit de broedgebieden. Opvallend zijn de winterwaarnemingen in Groot-Brittannië. De gevallen zijn op de volgende wijze over Europa verdeeld: België 2, DDR 1, Finland 2, Frankrijk 3, Griekenland 5, Groot-Brittannië 5, Malta 5, Nederland 1, Polen 2 en Zweden 4. Alle gevallen betroffen solitaire vogels, uitgezonderd twee van de Griekse gevallen van twee en zes exemplaren in 1954. Slechts 13 vogels konden op leeftijd worden gebracht. Zeven hiervan waren in zomerkleed. Van zeven vogels is het geslacht bepaald. Daarbij was slechts één vrouwtje.

dankzegging

Onze dank gaat uit naar Kees Roselaar voor zijn waardevolle opmerkingen bij het bestuderen van balgenmateriaal uit het RMNH en ZMA en voor het kritisch doornemen van een manuscript. Paul de Heer verzorgde het overzicht van het voorkomen in Europa tussen 1900 en 1981 en stelde figuur 2 samen.

summary

GREATER SAND PLOVER ON TERSCHELLING IN AUGUST 1984 On 18 August 1984 a Greater Sand Plover *Charadrius leschenaultii* was discovered at a high-tide roost on Terschelling, Friesland. The bird was a male in adult summer plumage. It associated with Ringed Plovers *C hiaticula* both while foraging and at high-tide. It was last seen on 27 August.

The Greater Sand Plover was identified by its long legs, pale yellowish leg colour, large flattened head, heavy bill, shape of wing-bar, call and size and general appearance compared to Ringed Plover. It is argued that summer plumage characteristics are not helpful in distinguishing Greater from Lesser Sand Plover *C mongolus*. The bird's subspecific identity could not be assessed with certainty but it is suggested that it belonged to one of the central Asian subspecies *C l crassirostris* or *C l leschenaultii*, rather than to the more westerly *C l columbinus*, because of its plumage characters, especially the breast-band. This was the second record of Greater Sand Plover for the Netherlands. The first concerned a juvenile found dead at Ouddorp, Zuidholland, on 20 July 1977. During the period 1900-81

Woestijnplevier op Terschelling in augustus 1984

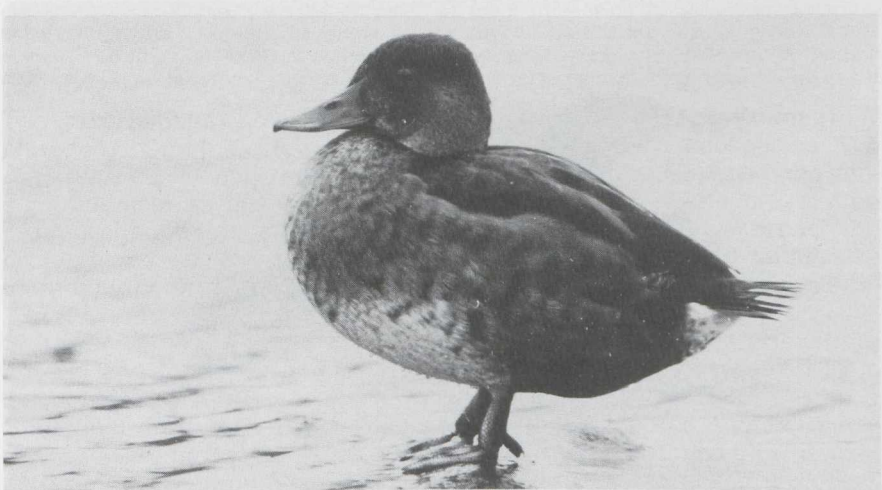
there have been at least 30 records in Europe, involving 36 individuals, with highest numbers of records (five) in Great Britain, Greece (11 individuals) and Malta and with four records in Sweden.

verwijzingen

- CRAMP, S & SIMMONS, K E L 1983. *The birds of the western Palearctic* 3. Oxford, Londen & New York.
- DE HEER, P 1979. Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii* in Nederland. *Dutch Birding* 1: 56-57.
- HEINZEL, H, FITTER, R S R & PARSLow, J L F 1973. *De Europese vogels in kleur*. Amsterdam & Brussel.
- LEHMANN, H 1971. Der Wüstenregenpfeifer (*Charadrius leschenaultii* Lesson), ein Bewohner der Steppe Inneranatoliens. *Jber naturwiss Ver Wuppertal* 24: 101-120.
- PRATER, A J, MARCHANT, J H & VUORINEN, J 1977. *Guide to the identification and ageing of Holarctic waders*. Tring.
- SINCLAIR, J C & NICHOLLS, G H 1980. Winter identification of Greater and Lesser Sand Plovers. *Br Birds* 73: 206-213.
- TAYLOR, P B 1982. Field identification of sand plovers in East Africa. *Dutch Birding* 4: 113-130.

Frank Ellenbroek, W Schuylenburglaan 80, 3571 SL Utrecht
Hans Schekkerman, Mr Ludwigstraat 1, 1901 PS Castricum

mystery photographs

42 Ferruginous Duck *Aythya nyroca*, Nederhorst den Berg, Noordholland, September 1984 (Paul Lodewijkx).

15 The uniform plumage combined with the broadly lobed hindtoe of the duck in mystery photograph 15 make clear that it belongs to the group of diving ducks. Females and non-adults within this group are much alike and there also is the headaching possibility of a hybrid. Thus, identification can be problematical and care is needed. If it was not for the largely white undertail-coverts being visible, our bird would indeed have been difficult to identify. Now our choice is limited to only two species: Ferruginous Duck *Aythya nyroca* and Tufted Duck *A fuligula*. The bill is rather high based and the cutting edges are only slightly curved upwards near the tip. There is no sharp angle between bill and forehead. The crown is slightly peaked behind the eye. The iris is dark. These characters enable us to identify the bird as a Ferruginous and there seems to be no indication that the bird is a hybrid. In Tufted, the base of the bill is less high and the cutting edges are much upcurved near the tip. Furthermore, Tufted shows a sharp angle between bill and forehead and the head is rounded with a short crest on the hindcrown. Only very young Tufteds have a dark iris, within a month it gets noticeably pale. The rather pale ear-coverts and side of the neck, the mottling on the undertail-coverts and perhaps the slender looking rectrices suggest it is a first-year bird. The photograph was taken by Paul Lodewijckx near Nederhorst den Berg, Noordholland, in September 1984.

Peter de Knijff, Ahornstraat 15, 2404 VP Alphen aan den Rijn

Mystery photograph 16. Solution in next issue.

mededelingen

Slender-billed Curlew in Tunisia in February 1984 From 19 January to 19 March 1984 we took part in the Tunisia Project 1984 organized by the Werkgroep Internationaal Wad- en Watervogelonderzoek, in order to investigate waders and waterfowl along the coast of the Gulf of Gabès in south-eastern Tunisia (van Dijk *et al* 1984). On 12 February we observed a Slender-billed Curlew *Numenius tenuirostris* near La Skhira, c 100 km south of Sfax (34:10N, 10:20E), in a coastal lagoon consisting of tidal mud-flats, salt-plains and a dry river-bed. The bird was observed for 20 minutes (using binoculars and telescope) from a distance of c 150 m in excellent light without any shimmering. Since the species has become very rare throughout its range, it seems worthwhile to publish details of our observation.

The bird was obviously much smaller than a Curlew *N arquata* standing 5-10 m next to it and was larger than a nearby Redshank *Tringa totanus*. It was resting and occasionally walked a few metres. Its bill was fine, rather short, slightly and evenly decurved, tapering strongly and showing a flesh-coloured base. Forehead, crown and nape showed heavy darkbrown streaking, giving the impression of a dark cap which was even more accentuated by the distinct pale supercilium. The bird did not show an obvious eye-stripe, at least not behind the eye. Neck, upperparts and coverts did not

differ noticeably from Curlew. The upper breast was slightly streaked dark with a light creamy ground-colour. The lower breast, belly and flanks had a white ground-colour with dark drop-shaped spots up to the legs, with a gradual change from streaks on the upper breast to spots on the lower breast. The lower breast was more heavily spotted with a gradual diminution in number from breast to legs but with spots increasing in size. The undertail-coverts were white, leaving a rather dark terminal part to the underside of the tail. The uppertail could not be seen.

The general paleness and lack of crown-stripes eliminated Whimbrel *N phaeopus*. Small Curlews, especially of the eastern subspecies *N a orientalis*, can closely resemble Slender-billed Curlew. However, the pale supercilium and dark cap, the light ground-colour of the breast, the gradual change from streaks on upper breast to spots on lower breast, the drop-shaped spots on flanks and belly, the fine bill and small size identified the bird as Slender-billed Curlew (cf Glutz von Blotzheim *et al* 1977, Cramp & Simmons 1983, Marchant 1984).

Since 1970 there have been eight records of Slender-billed Curlew from coastal and four from inland sites in Tunisia, six of these being from January (Thomsen & Jacobsen 1979, Pineau & Serick 1980, Cramp & Simmons). Perhaps, it is not as rare as these records suggest since supposed wintering areas in Morocco and Tunisia (Glutz von Blotzheim *et al*, Cramp & Simmons) are rarely visited by birders. Moreover, it is easily overlooked among Curlews of which, for instance, we counted 12000 at the Gulf of Gabès.

references

- CRAMP, S & SIMMONS, K E L 1983. *The birds of the western Palearctic* 3. Oxford, London & New York.
- VAN DIJK, A J *et al* 1984. Waders of the Gulf of Gabès, Tunisia, January to March 1984. *Bull Wader Study Group* 41: 16-18.
- GLUTZ VON BLOTZHEIM, U N, BAUER, K M & BEZZEL, E 1977. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 7. Wiesbaden.
- MARCHANT, J H 1984. Identification of Slender-billed Curlew. *Br Birds* 77: 135-140.
- PINEAU, O & SERICK, J 1980. *Liste des oiseaux observée en Tunisie, 26-11-1979 - 25-12-1979*. Privately published.
- THOMSEN, P & JACOBSEN, P 1979. *The birds of Tunisia*. Copenhagen.

Eddy Wijmenga, Mounehoek 42, 9263 TL Garijp
Klaas van Dijk, van Heemskerkstraat 1-G17, 9726 GB Groningen

Leg colour of Wood Sandpiper From January to December 1981 I studied the leg colour of Wood Sandpiper *Tringa glareola* at Tok Dam, Johannesburg, Transvaal, South Africa, where the species is reasonably common throughout the year. I distinguished between yellow and greyish-green. No attempt at recording intermediate colours was made. Observations were made twice a month, all in good light at distances not exceeding 20 m, using a 15-60x telescope. Out of 419 examined Wood Sandpipers, 76% appeared to have yellow legs. This dominance was evident throughout the year. Out of 241 reliably aged birds, there was no difference in leg colour between birds in first-winter and in adult winter plumage.

Julius A Kieser, 3 Bellavista Centre, Reeders Street, Haddon
Johannesburg, South Africa

aankondigingen

Identification of stints and peeps Anyone having an interest in the identification of stints and peeps *Calidris* should obtain a copy of the July 1984 issue of *British Birds* with the brilliant paper by Lars Jonsson and Peter J Grant on this subject. A copy can be ordered from Mrs Erika Sharrock (Fountains, Park Lane, Blunham, Bedford MK44 3NJ, UK). It costs UK £ 4.00 or US \$ 8.00.

9th International Symposium of IBAC The 9th International Symposium of the International Bio-Acoustics Council will take place at The Netherlands Institute for Sea Research on Texel, Noordholland, from 26 to 29 September 1985. The programme will include many different aspects of bio-acoustics such as voice and taxonomy, behavioural evolution, recording techniques and the goals of recording. There will be plenty room for discussion. Also, there is the possibility to give lectures and to present posters, recordings and films. An excursion is being planned as well. Accommodation can be arranged for c 50 persons. The costs will be about DFL 75.00 full board per day. Conference fee will be 25.00. Arrival on Thursday 26 September during late afternoon or early evening. Sessions will be on Friday, Saturday and Sunday morning. A detailed programme and application forms are available from Kees Hazevoet (Kerkstraat 380-1, 1017 JB Amsterdam).

Leven in steen Door het ministeriële besluit om het Geologisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam op te heffen is de toekomst van het in hetzelfde gebouw gehuisveste Geologisch Museum onzeker geworden. Om (nog eens) de aandacht te vestigen op de mooie collectie van het GM is er in het 'Aquariumgebouw' van het Zoölogisch Museum (Plantage Middenlaan 53, 1018 DC Amsterdam, 020-5223298) de tentoonstelling 'Leven in steen' ingericht. Deze geeft een overzicht van de geschiedenis van het dierenrijk en is geïllustreerd met fossielen uit het GM. Deze van februari 1985 tot en met september 1986 durende tentoonstelling is geopend op zondag en van dinsdag tot en met vrijdag; de openingstijden zijn van 9:00 tot 16:00. De toegangsprijs bedraagt f 1,00 voor volwassenen en 0,50 voor kinderen.

Oriental Bird Club The Oriental Bird Club has recently been formed in response to increased interest in the birds of the Oriental Region. Unlike existing organizations, the club will embrace the entire region, from Pakistan east to China and south to Indonesia. Two bulletins and a journal, *The Forktail*, will be published annually. The bulletin will keep members informed of current developments in Oriental ornithology, and the journal will publish original material on all aspects of Oriental birds. The club also aims to operate an up-to-date information exchange on the birds and birding localities of the region and will cooperate fully with other Oriental societies.

A committee has been set up to launch the club, with Richard Grimmett as chairman, Carol Inskipp as secretary and Nigel Redman as treasurer. In addition, a network of overseas correspondents will advise the club at a local level. An inaugural open meeting with illustrated talks is to be held in Norwich on 23 March. Further details and membership application forms are available from the Oriental Bird Club (c/o The Lodge, Sandy, Bedfordshire SG19 2DL, UK).

Die Sultanssümpfe In 1985 verschijnt het boek *Die Sultanssümpfe: Naturgeschichte eines Vogelparadieses in Anatolien* door M Kasperek. Het in dit boek beschreven gebied kan tot een van de belangrijkste wetlands van Turkije (en het Midden-Oosten) worden gerekend. Zo broeden er tal van zeldzame vogelsoorten en overwinteren er regelmatig zo'n half miljoen watervogels. Het boek (met de afmetingen 21,1x15,4 cm) telt c 160 pagina's, c 15 foto's, 13 figuren en vier kaarten. Het kan besteld worden door DM 28,00 over te maken op Postcheckkonto (BLZ 660 10075) 1798 35-758 ten name van M Kasperek (BRD) (onder vermelding van 'Die Sultanssümpfe').

verzoeken

Birds of Burkina Faso Data on the birds of Burkina Faso (formerly Upper Volta) are being collected for publication. Anyone having relevant information is asked to send this to Yves Thonnerieux (Centre ornithologique Rhône-Alpes, Biologie animale et zoologie, Université Lyon I, 43 boulevard du 11 novembre 1918, 69622 Villeurbanne Cedex, France). All contributors will be acknowledged.

Vogels te Cap Gris Nez Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van het voorkomen van vogels in de streek van Cap Gris Nez in Noord-Frankrijk, wordt men verzocht alle waarnemingen op te sturen naar Pascal Raevel (Résidence du fief, route d'Hazebrouck, 59270 Bailleul, Frankrijk). Deze waarnemingen worden verwerkt in regelmatig verschijnende verslagen. Oudere verslagen (vanaf de herfst van 1980) zijn verkrijgbaar bij het bovenstaande adres.

Birds of Niger Data on the birds of Niger are being collected for analysis and possible publication. Anyone having relevant information is asked to send this to Patrick Giraudoux (7 rue de la Pocherie, 55200 Commercy, France). All contributors will be acknowledged (in the event of publication).

Seabird pocket guide For his *Seabird pocket guide* (cf *Dutch Birding* 5: 111, 1983), Peter Harrison (Trevescan Farm House, Trevescan, Sennen, Penzance, Cornwall TR19 7AQ, UK) urgently needs colour photographs of 38 seabirds (including Levantine Shearwater *Puffinus puffinus yelkouan*, Swinhoe's Storm Petrel *Oceanodroma monorhis* and White-cheeked Tern *Sterna repressa*).

Vogels in Turkije Men wordt verzocht waarnemingen van vogels in Turkije op te sturen naar de Nederlandse vertegenwoordiger van de redactie van het tijdschrift *Birds of Turkey*, Frank de Roder (Raapopseweg 70, 6824 DT Arnhem, 085-514295). Bij toezending gelieve men deze zo veel mogelijk per gebied of traject te rangschikken. De verzamelde gegevens kunnen niet alleen gebruikt worden voor toekomstige publicaties in *BoT* maar ook voor het zo noodzakelijke natuurbeschermingswerk in Turkije. Bovendien kunnen ze een belangrijke bron van informatie gaan vormen voor vogelaars die van plan zijn dit land te bezoeken. (Hiervoor en voor kopieën van topografische kaarten op een schaal van 1:500.000 kan men zich wenden tot FdR.)

Er zijn tot nu toe vier nummers van *BoT* verschenen. In elk nummer wordt een gebied van grote ornithologische waarde behandeld. De redactie bestaat uit diverse nationaliteiten. Het is verheugend dat er sprake is van nauw overleg met de Ornithological Society of the Middle East. Het eerste nummer bevat 'The birds of Lake Erçek' door M Kasperek & J van der Ven (1983), het tweede 'The birds of Lake Seyfe' door C Husband & M Kasperek (1984), het derde 'The birds of Kizilcahamam' door S Baris *et al* (1984), en het vierde 'The birds of the Kizilirmak' door L J Dijkzen & M Kasperek (1984). De eerste drie nummers kosten elk DM 4,00 en het vierde 6,00 en kunnen worden besteld bij N Koch (Waldprechtstrasse 67, 7502 Malsch, BRD). Het bedrag dient te worden overgemaakt op Postcheckkonto Karlsruhe 21 4457-758 ten name van *Birds of Turkey* (M Kasperek, BRD).

The birds of the western Palearctic For the forthcoming volume five of *The birds of the western Palearctic*, sound-recordings are urgently needed of Goldenstädt's Redstart *Phoenicurus erythrogaster* and Hooded Wheatear *Oenanthe monacha*. Any recordings, however poor, will be of great assistance. They may be on reel or cassette and should be accompanied by information on recordist, location and date of recording, and notes on behaviour. Also, any information leading to others who may have recordings, will be followed up. Recordings and/or information should be sent to Patrick Sellar (89 Riddlesdown Road, Purley, Surrey CR2 1DH, UK).

Wintervoorkomen van Blauwe Kiekendief in Nederland Om een beter inzicht te krijgen in het wintervoorkomen van de Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus* in Nederland, wordt men verzocht deel te nemen aan de simultane slaappleats-tellingen die vanaf de winter van 1985/86 tijdens drie weekends in respectievelijk november, januari en maart zullen worden georganiseerd. Iedere telling duurt slechts tweeënehalf uur terwijl het invullen van het telformulier eenvoudig is. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven bij Guus van Duin (Rode Kruislaan 1043, 1111 ZZ Diemen, 020-906407). In dezelfde weekends zullen ook in Groot-Brittannië, Normandië en Vlaanderen slaappleats-tellingen plaatsvinden.

Identification of stints and peeps In due time, *British Birds* intends to publish an update of identification criteria of stints and peeps *Calidris*, based on the thorough field testing which will undoubtedly be taking place following the publication in July 1984 of the paper by Lars Jonsson and Peter J Grant (*Br Birds* 77: 293-315). Any new information, criticism, opinions or photographs will be welcomed by PJG (14 Heathfield Road, Ashford, Kent TN24 8QD, UK).

Photographs of western Palearctic wheatears For a paper on the identification of western Palearctic wheatears *Oenanthe* (to be published in *British Birds*), Peter Clement and Lindon Cornwallis need photographs of Wheatear *O oenanthe* (of subspecies *O o seebohmi*), Finsch's *O finschii*, Red-rumped *O moesta*, Red-tailed *O xanthoprymna*, Eastern Pied *O picata*, Hooded *O monacha*, Hume's *O alboniger*, White-crowned Black *O leucopyga*, Black *O leucura* and other wheatears for research and for possible selection for publication. Photographs of females and immatures are especially needed. Please send all photographs to Mrs Sheila Cobban (Fountains, Park Lane, Blunham, Bedford MK44 3NJ, UK).

Photographs of Phylloscopus and other warblers For a paper on the identification of Greenish Warbler *Phylloscopus trochiloides* and its possible confusion species (to be published in *British Birds*), Alan R Dean urgently needs photographs of Green *P nitidus*, Two-barred Greenish *P plumbeitarsus*, Greenish, Arctic *P borealis*, Yellow-browed *P inornatus* (of subspecies *P i humei*), Chiffchaff *P collybita* (of subspecies *P c tristis*) and Tennessee Warbler *Vermivora peregrina*. Please send all photographs to Mrs Sheila Cobban (Fountains, Park Lane, Blunham, Bedford MK44 3NJ, UK).

recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en Vlaanderen beslaat hoofdzakelijk de maanden **januari**, **februari** en **maart 1985**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig.

De **IJsduikers** *Gavia immer* bij Terneuzen Z en te Vlissingen Z waarvan in het vorige overzicht reeds melding werd gemaakt, bleven respectievelijk tot eind januari en maart. Ook waren er exemplaren te Westkapelle Z op 1 januari, langs de Brouwersdam Zh van 13 tot 19 januari, op de Maasvlakte Zh in het Beerkanaal van 25 tot 27 januari en op het Oostvoornse Meer van 8 maart tot 2 april en te Eemshaven Gr op 6

februari. Dode IJsduikers werden gevonden te Stellendam Zh op 3 februari en te Egmond aan Zee Nh op 5 februari. Waarnemingen van een adulte **Geelsnavelduiker** *G adamsii* waren er op het Oostvoornse Meer op 23 januari en in de Quarleshaven te Vlissingen op 6 en 7 februari. Mogelijk ging het in beide gevallen om dezelfde vogel die in december te Scheveningen Zh verbleef.

43 Dwerggans *Anser erythropus*, Rilland-Bath, Zeeland, februari 1985 (Jef de Ridder).

De vondst van een dode **Roodsnavel-keerkringvogel** *Phaethon aethereus* op het strand tussen Bergen aan Zee Nh en Egmond aan Zee zorgde voor nogal wat opschudding. De gebalgde vogel wordt bewaard in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden Zh. Op verschillende plaatsen langs de kust verbleven **Kuifaal-scholvers** *Phalacrocorax aristotelis*; zo werden er exemplaren gemeld te Heist Wvl, IJmuiden Nh, Vlissingen, Westkapelle en Zeebrugge Wvl.

Op 10 februari vloog een **Grote Zilverreiger** *Egretta alba* in noordelijke richting over de Maasvlakte. Een of twee dagen later verscheen een exemplaar in de AW-duinen Nh; op 13 februari werd deze dood aangetroffen. Ongewoon was de overwintering, ondanks de strenge koude, van een onvolwassen **Lepelaar** *Platalea leucorodia* op Texel Nh; een ander exemplaar werd gemeld te Dudzele-Zeebrugge Wvl op 12 januari.

Een **Chileense Flamingo** *Phoenicopterus chilensis* verscheen in het Oostvoornse Meer op 17 januari. Hierbij voegden zich op 20 januari drie **Flamingo's** *P. ruber roseus*. Mogelijk waren dit dezelfde drie die op 19 januari in noordelijke richting langs de Brouwersdam vlogen. Begin februari verdwenen de drie Flamingo's waarna er op 23 februari weer twee op dezelfde plaats verschenen.

Een met kleurringen gemerkte **Wilde Zwaan** *Cygnus cygnus* te Slochteren Gr op 23 maart bevestigde de veronderstelling dat IJslandse broedvogels die overwinteren in Groot-Brittannië en Ierland, ook het Europese continent bereiken. Twee gekleurringde **Dwergganzen** *Anser erythropus* werden gemeld in de Flauwersinlaag Z op 2 februari. Ongerigde Dwergganzen waren er te Olst O op 12 januari (twee), in Zuidelijk Flevoland op 28 januari, te Rilland-Bath Z op 27 februari, in de Scheelhoek Zh op 28 februari en bij Yerseke Z op

44 Ringsnaveleend *Aythya collaris*, mannetje, Castricum, Noordholland, april 1985 (Jan van Laar).

28 februari. Meldingen van **Sneeuwganzen** *A caerulescens* waren er weinig: te Stalhille Wvl op 23 januari en te Zwolle O op 16 februari. Een sterke influx van **Canadese Ganzen** *Branta canadensis* volgde op de intree van strenge vorst in begin januari. De meeste verbleven langs de IJssel. Tot midden februari liepen daar de aantallen op tot 200+ waarna in maart de geleidelijke terugtrek begon. Buiten dit gebied waren er onder andere groepjes te Delfzijl Gr (18), Eemshaven (minstens zes),

Zuidelijk Flevoland (22+), Waarder Zh (10), Asselt L (39), Thorn L (acht), Schulen Wvl (twee), Gent Ovl (acht) en Zwijnaarde Ovl (twee). Ook **Witbuijkrotganzen** *B bernicla hrota* arriveerden tijdens de vorstperiode. Zo verbleven er exemplaren op Schiermonnikoog Fr (twee), te Delfzijl (zes), Eemshaven (vijf), Hippolytushoef Nh (twee), Mastenbroek O (drie), Ouddorp Zh (10), Scharendijke Zh (20), in de Flauwersinlaag (vier), te Kats Z, op de Middelplaten Z, te Ritthem Z (vier), Westkapelle (10+), Yerseke (drie),

45 IJseend *Clangula hyemalis*, mannetje, Texel, Noordholland, december 1984 (Oene Moedt).

recente meldingen

Zierikzee Z (drie) en Zoutelande Z (vijf). De grootste groep (52) bevond zich op Texel Nh van 8 tot 13 maart; op 11 maart werden zelfs 63 Witbuiken geteld. Een **Zwartbuikrotgans** *B b nigricans* werd ontdekt op 27 maart bij Roodeschool Gr. Te Maassluis Zh werd op 24 maart door 10-tallen vogelaars een adult mannetje **Amerikaanse Smient** *Anas americana* gezien. Mannetjes **Bronskopeend** *A falcata* verbleven op het Laarder Wasmeer Nh op 24 februari en in de Kil bij Hurwenen Gld van 15 tot 31 maart. Voor de vierde achtereenvolgende winter werd een mannetje **Ringsnaveleend** *Aythya collaris* waargenomen te Roermond L, ditmaal op 2 en 3 maart. In het Noordhollands Duinreservaat bij Castricum Nh vertoefde eveneens een adult mannetje van 27 maart tot minstens 17 april. **Witoogeenden** *A nyroca* werden gemeld te Naarden Nh, bij de Kreekraksluizen Z (vondst), te Duffel A, Mechels Broek A, Minderhout A, Harelbeke-Gavers Wvl, Wevelgem Wvl en Gent-Rodenhuize Ovl. Het mannetje **Koningseider** *Somateria spectabilis* van Oostende Wvl bleef tot 30 januari (hij bevond zich in eerste zomerkleed en niet in eerste winter-

kleed zoals in het vorige overzicht werd gemeld). Dicht te benaderen **IJseenden** *Clangula hyemalis* waren een van de fotografische buitenkansjes die werden geboden als gevolg van de strenge vorst. **Rosse Stekelstaarten** *Oxyura jamaicensis* zwommen langs de Brouwersdam op 26 januari en bij de Kreekraksluizen van 13 januari tot 23 februari. De waarneming van een **Witkopeend** *O leucocephala* op 24 februari in- en bij het Amsterdams-Rijnkanaal te Amsterdam Nh was het eerste Nederlandse geval sinds 1965. Merkwaardigerwijs bevond de vorige vogel zich op precies dezelfde plaats. Een **Rode Wouw** *Milvus milvus* overwinterde in de omgeving van Groenekan U en Tienhoven U. Vanaf eind januari werden ook op diverse andere plaatsen exemplaren gemeld. Bij Ankeveen Nh verbleef in de eerste drie weken van januari een **Zeearend** *Haliaeetus albicilla*. Andere waarnemingen waren er te Walem A op 11 januari en in Oostelijk Flevoland op 3 en 11 januari. Op 14 januari werd te Hellevoetsluis Zh een **Visarend** *Pandion haliaetus* waargenomen. Nog ongewoner was een

46 Grote Trap *Otis tarda*, Teuge, Gelderland, februari 1985 (René Pop).

Boomvalk *Falco subbuteo* op 25 februari te Veenendaal U; de vogel vloog tegen een raam van een flatgebouw en werd opgenomen in een vogelasiel. (Tegen hetzelfde flatgebouw vloog op 24 september 1974 een Alpengierzwaluw *Apus melba* (*Limosa* 48: 120-121, 1975).)

Vooraf in januari en februari werden op verschillende plaatsen **Kraanvogels** *Grus grus* gezien en/of gehoord. De grootste aantallen werden gemeld te Wolfsdonk B op 4 januari (12) en te Antwerpen A op 5 en 6 januari (30). In januari en februari verbleven er **Grote Trappen** *Otis tarda* te Aalst Wvl, Amby L, Barchem Gld, Dirksland Zh, Staphorst O, Teuge Gld, Veenendaal, Vuren Gld en Zunderdorp Nh. Omdat enkele trappen waren geringd en in sommige gevallen de ringen werden afgelezen, kon worden vastgesteld dat de drie exemplaren die van 13 tot 24 februari te Barchem verbleven, deel uitmaakten van de groep die daarvoor was gezien te Veenendaal. Twee van deze vogels waren ook al in Nederland gesignaleerd in de winters van 1981/82 en 1982/83.

Ongewoon was de waarneming op 4 januari te Zeebrugge van een **Kleine Strandloper** *Calidris minuta*. In januari werden ook enkele **Oeverlopers** *Actitis hypoleucos* gezien. Te Westkapelle werden op 1 januari een **Rosse Franjepoot** *Phalaropus fulicarius*, een **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus* en een **Grote Jager** *S. skua* waargenomen. Nog een Grote Jager werd op 18 januari te IJmuiden gezien. Een **Zwartkopmeeuw** *Larus melanocephalus* was er te IJmuiden op 23 maart. Er zijn aanwijzingen dat de Russische ondersoort van de **Stormmeeuw** *L. canus heinei* minder zeldzaam is in West-Europa dan werd aangenomen. Na de vondst van een uit de USSR afkomstige Stormmeeuw te Harkema-Opeinde Fr (*Vanellus* 38: 17-21, 1985) volgden in februari talrijke vangsten van vogels met lichaamsmaten van *L. c. heinei* in Brabant en Oostvlaanderen (*Wielewaal* 51: 148, 1985). Een veldwaarneming van twee Russische Stormmeeuwen werd gemeld op Terschelling Fr op 17 maart. **Geelpootmeeuwen** *L. cachinnans* werden onder andere gezien te IJmuiden, langs de Brouwersdam, bij Roermond, te Duffel en Rollegem Wvl. Een adulte **Kleine Burgemeester** *L. glaucoides* werd gemeld te Katwijk aan Zee Zh op 31 maart; een dood

47 Witstuitbarmsijs *Carduelis hornemanni*, Schiermonnikoog, Friesland, maart 1985 (Ruud van der Lubben).

exemplaar werd gevonden op Texel op 27 maart. **Grote Burgemeesters** *L. hyperboreus* waren er te Den Oever Nh, IJmuiden, langs de Brouwersdam, te Stellendam en Westkapelle (twee). Op Texel werden gedurende de hele periode tenminste twee vogels waargenomen en werd op 1 maart ook een dood exemplaar aangetroffen. Ver in het binnenland was de waarneming van een Grote Burgemeester bij Roermond van 20 tot 22 februari. Deze winter werden slechts op een datum **Grote Sterns** *Sterna sandvicensis* langs de Brouwersdam gemeld: op 3 februari twee exemplaren. Een **Kleine Alk** *Alle alle* passeerde de havenhoofden van Scheveningen op 1 januari. Op 14 januari zwom een **Papegaaiduiker** *Fratercula arctica* op het Oostvoornse Meer.

Het gerucht ging dat van 20 tot 25 januari een **Sneeuwuil** *Nyctea scandiaca* op het dak van een flatgebouw in Amsterdam-West aanwezig was.

In januari verschenen **Pestvogels** *Bombicilla garrulus* te Dokkum Fr, Leeuwarden Fr, Groningen Gr, Castricum, Heemskerk Nh, Emmeloord O en Harderwijk Gld. Te Kijkduin Zh werd op 31 maart een **Waterspreeuw** *Cinclus cinclus* gezien. Een **Notekraker** *Nucifraga caryocatactes* die op 14 januari werd ontdekt te Wijhe O, werd op 15 januari dood aangetroffen. Op 24 februari verbleef een **Raaf** *Corvus corax* te Antwerpen. **Witstuitbarmsijsen** *Carduelis hornemanni* werden gezien te IJmuiden op 3 en 26 januari (minstens één), te Camperduin Nh op 3 februari, op Texel op 11 februari en 4 maart (één) en 31 maart (vier),

48 IJsgors *Calcarius lapponicus*, Zuidelijk Flevoland, januari 1985 (Albert Noorlander).

en op Schiermonnikoog op 30 (één) en 31 maart (drie). Ongewoon was de binnenlandse waarneming van een grote groep **IJsgorzen** *Calcarius lapponicus* (c 60) in Zuidelijk Flevoland van 6 tot 13 januari.

Hierbij danken wij alle vogelaars die de moeite hebben genomen hun waarnemingen (en die van anderen) aan ons te melden. Zonder hun hulp zou dit overzicht niet zo volledig geweest zijn.

J J (Han) Blankert, Staalwijkstraat 17, 2313 XP Leiden
Gerard H Steinhaus, Graaf Adolflaan 11-2, 3708 ZA Zeist

King Bird Tours

P.O. BOX 196
PLANETARIUM STATION
NEW YORK, NY
10024 U.S.A.
(212) 866-7923

Why not
go to Asia
with the
people
who
know
it best?

Write for
itineraries.

The
Asia
Specialists

WEST CHINA

Expedition
Panda Reserve
West Sichuan
19 Apr.-20 May
Leader: Ben King

WEST NEW GUINEA

(Irian Jaya)
12 Jul.-8 Aug.
Extension
3-20 Aug.
Leaders: Ben King
David Bishop

1986

BIRDING TOURS

PHILIPPINES

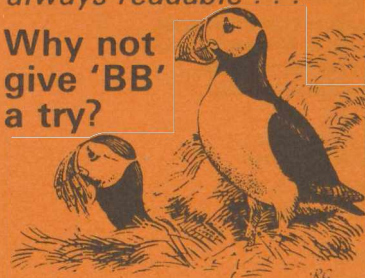
Palawan/Mindanao
7 Feb.-3 Mar.
Luzon
1-20 Mar.
Leaders: Ben King,
Dr. Robert Kennedy,
Tim Fisher

Subscribers to *Dutch Birding* can claim 25% off a *British Birds* subscription.

The monthly journal for every birdwatcher British Birds

... full of variety ...
well illustrated ...
always readable ...

Why not
give 'BB'
a try?

Ask for a free sample copy from
Mrs. Erika Sharrock, Fountains,
Park Lane, Blunham, Bedford.

THE QUARTERLY ORNITHOLOGICAL JOURNAL

ALAUDA

The French ornithological journal *Alauda* contains scientific papers on the study of wild birds concerned with their anatomy, ethology, feeding, moult, reproduction, migration, population dynamics, vocal behaviour etc.

Coverage is worldwide but mainly western Palaearctic and particularly French and West African. Papers have an English summary. There is a selected review of recent ornithological literature.

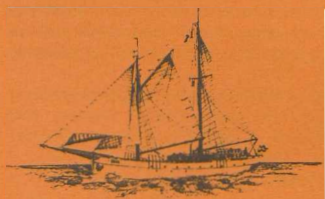
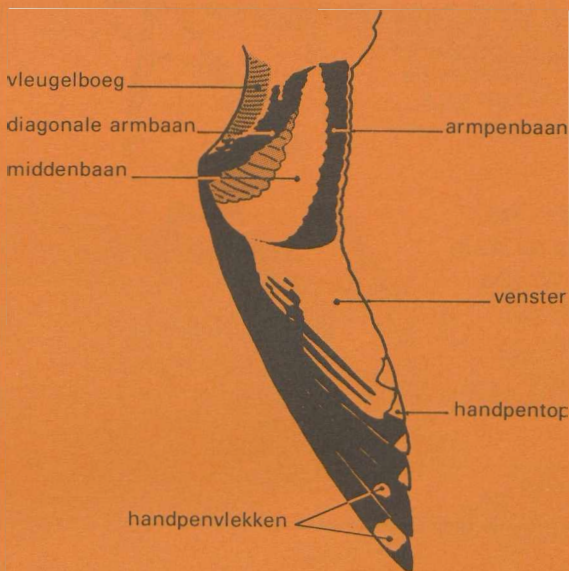
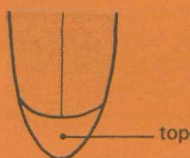
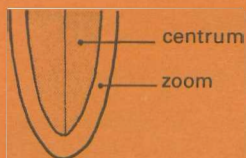
Copies of most back numbers are in stock and can be supplied on request.

AN ANNUAL SUBSCRIPTION of 250 FF, entitles a private member to four copies of ALAUDA. Institutional subscription 280 FF.

ALSO AVAILABLE: Sound recordings of some of the more difficult West African birds — A set of 10 LP records (specially produced by ALAUDA) and accompanying notes - 500 FF.

If interested please contact:

The Secretary, Alauda, Ecole Normale Supérieure, 46 rue d'Ulm, F-75230 PARIS Cedex 05.

SIRIUS

West Africa expedition

A rare opportunity

to visit the most remote birding
areas of West Africa,
made accessible in comfort
by the unique facilities of
the Dutch ship S.V. 'SIRIUS'.

Cape Verde Archipelago Jan/Feb 1986

(two and three week trips)

A rich and unique population of sea-birds
and rare endemics (e.g. Razo Lark)

Cassamance (Senegal) and Guinea Bissao (Jan 1986)

(two weeks, land extension possible)

Huge numbers of Afrotropical species
as well as Palearctic migrants
in untouched fluvial and tidal
wetlands.

Trips can be combined.

Group size limited to 16,
experienced tour leaders.

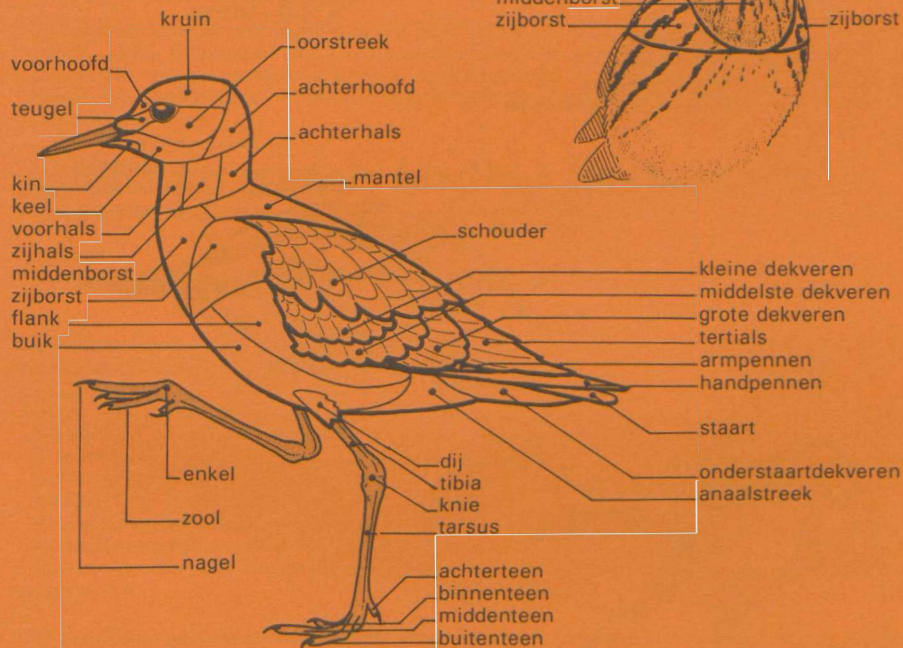
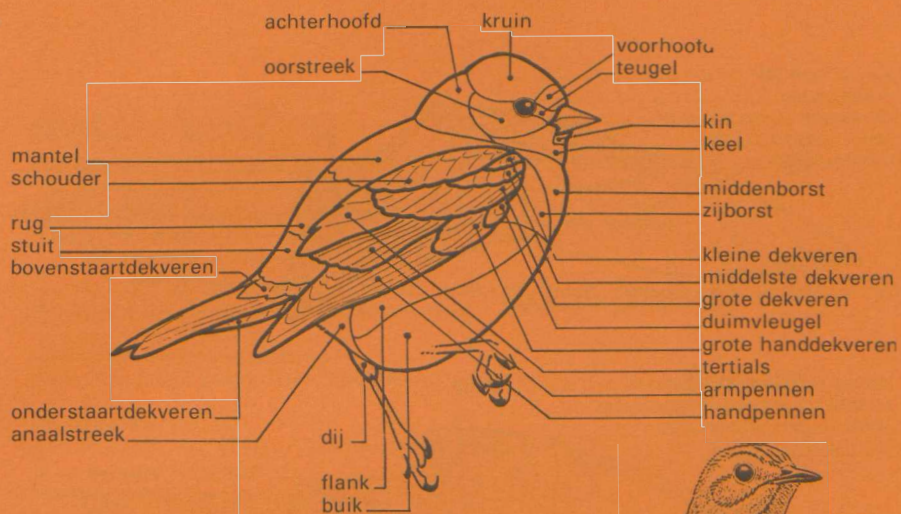
S.V. 'SIRIUS'

P.O.Box 16682

1001 RD AMSTERDAM The Netherlands

Tel: (0)20 - 255104 / 250139

Telex: 11223 movie nl

dutch birding

editorial address

Dutch Birding, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam (020-235049)

editors

Arnoud van den Berg, Kees Hazevoet, Andreas Helbig, Edward van IJzendoorn, Dirk Moerbeek, Gerald Oreel & Rombout de Wijs

photographic editorial address

René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel (010-508879)

photographic editors

Arie de Knijff, Jan Mulder, Piet Munsterman, René Pop & René van Rossum

graphic editor

Karel Mauer

advertising

Dirk Moerbeek (02518-57844) & Hans ter Haar (020-924240)

Dutch Birding (quarterly journal of the Stichting Dutch Birding Association with issues in March, June, September and December) publishes papers and notes on morphology and distribution and movements of birds in the Netherlands and elsewhere in the Palearctic Region (and in other zoogeographical regions). It also publishes notes on behaviour of birds.

stichting dutch birding association

address

Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn

board

president: Edward van IJzendoorn; secretary: Peter de Knijff; treasurer: Gerard Steinhaus; remaining officers: Kees Hazevoet & Kees Tiemstra

The rate of an annual subscription to *Dutch Birding* amounts to a minimum of DFL 27,50 (Netherlands) or BF 500 (Belgium and Luxembourg). Subscribers outside these countries should pay a minimum of DFL 35 or an equivalent amount in any currency at current exchange rates. The amount can be remitted to postal giro account 41 48 343 in the name of the Stichting Dutch Birding Association (Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn). It can also be remitted to bank account 54 93 32 065 of the ABN Bank (Amsterdam) in the name of the Stichting Dutch Birding Association or to bank account 59 27 0888 of the National Westminster Bank (25 Square Market, Dover, Kent, CT16 1NQ, UK) in the name of Anton van IJzendoorn.

Information, subscriptions, changes of address, complaints and the like: Peter de Knijff, Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn (01720-92186).

Copyright Stichting Dutch Birding Association 1985. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2828.

Printed by Rob Stolk, Gerard Doustraat 16, 1072 VP Amsterdam

dutch birding

jaargang 7 nummer 2 juni 1985 *volume 7 number 2 June 1985*

artikelen

- 37 Vogeltopografie *Dirk J Moerbeek, Edward J van IJzendoorn & Gerald J Oreeel*
49 Divers in winter *Edward J van IJzendoorn*
59 Woestijnplevier op Terschelling in augustus 1984 *Frank Ellenbroek & Hans Schekkerman*

mystery photographs

- 65 Mystery photograph 15: Ferruginous Duck *Peter de Knijff*

mededelingen

- 67 Slender-billed Curlew in Tunisia in February 1984 *Eddy Wijmenga & Klaas van Dijk*
68 Leg colour of Wood Sandpiper *Julius A Kieser*

aankondigingen

- 68 Identification of stints and peeps
69 9th International Symposium of IBAC
69 Leven in steen
69 Oriental Bird Club
69 Die Sultanssümpfe

verzoeken

- 70 Birds of Burkina Faso
70 Vogels te Cap Gris Nez
70 Birds of Niger
70 Seabird pocket guide
70 Vogels in Turkije
70 The birds of the western Palearctic
71 Wintervoorkomen van Blauwe Kiekendief in Nederland
71 Identification of stints and peeps
71 Photographs of western Palearctic wheatears
71 Photographs of Phylloscopus and other warblers

recente meldingen

- 71 Recente meldingen: januari, februari en maart 1985 *J J (Han) Blankert & Gerard H Steinhaus*
-